AKİS

HAFTALIK AKTUALİTE DERGİSİ

22 OCAK 1965
FİATI : 1 LİRA

Cumhuriyet ikili tehdit altında

Yazan : Metin TOKER

KARAKURT OLAYI

KURAN KURSU HOCASI NEVZAT ÖZKAYA
BU KAFA, İŞTE O KAFADIR

MLE Hikâyesinin İçyüzü

İşte
BİR
REKOR
daha
7,5
MİLYON
T.C. ZİRAAT BANKASI

AKİS

Sayı: 553 Cilt: XXXII Yıl.11 HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Sahibi ve Başyazarı s
Metin Toker

Yazı İşleri Müdürü
Y. Yüksel Erdem

Bu sayıda Yazı Kurulu
İç Haberler Kısmı: Kurtul Altug, Güneri Civaoğlu, Teoman Erel Egemen Bostancı (İstanbul) Seyfi Özgenel (İzmir) — Dıs Haberler Kısmı: Halûk Ülman — Magazin Kısmı: Jale Candan. Tüli Sezgin, Bihin Anter, Hüseyin Korkmazgil Tiyatro: Naciye Fevzi, Lûtfi Ay — Radyo : Mahmut T. Öngören - Yayınlar : İlhami Soysal — Sinema : T. Kakınç

Resim
Ali Parmakerli

Fotograf
T.H.A.
Hüseyin Ezel
Erdoğan Çiftler

Klişe
Birlik Klişe Atölyesi
Tel : 11 70 15

Yazı işleri
Rüzgârlı Sokak No 15/2
Tel: 11 89 92

İdare
Rüzgarlı Sokak No: 15/1
Tel: 10 61 96

Abone Şartları
3 aylık (12 nüsha) 10.00 lira
6 aylık (25 nüsha) 20.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 40.00 lira

İlân şartları
Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak 1500 lira

AKİS Basın Ahlak Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği yer
Rüzgârlı Matbaa
Basıldığı yer
Hürriyet Matbaası
Ankara

Basıldığı tarih:
21.1.1965

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları,

Bu hafta, AKİS'in tamirdeki sadık ve vefakâr bir okuyucusundan bir mektup aldım. Okuyucumuz, AKİS'in İzmirde dağıtılmadığından yakınmakta, bunun sebebinin de bizim bayilere yeteri kadar AKİS göndermeyişimize bağlı olduğunu belirtmektedir. İzmirli okuyucumuz sayın , Niyazi İnaler mektubuna şöyle devam etmektedir:

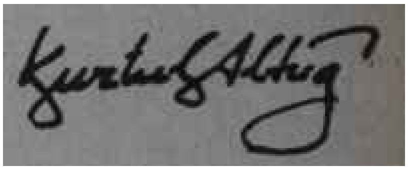
"Bu sabah İzmirdeki Sabah Postası gazetesi neşredilmedi. Diğer gazeteler de, Sabah Postasının yayınını tatil ettiğini yazdılar. AKİS hakkında da bu tip söylentiler çıktı. Üzüldüm ve bunun için size yazıyorum. Durumu aydınlatmanızı rica ederim."

Evvela, zahmet edip bize durumu bildirdiği için sayın okuyucumuz Niyazi İnalere teşekkürü borç bilirim. Hemen ilave edeyim ki okuyucumuzun ikazı üzerine AKİS'in idari mekanizmasının dikkati çekilmiş ve tevzi sistemimizin bir kere daha gözden geçirilmesi ve bu konuda azami dikkatin gösterilmesi istenmiştir.

Sayın Niyazi İnaleri üzüntüye sevkeden ikinci habere gelince: AKtS çıktığı günden bu yana pek çok çevre bazan açıktan, bazan sinsice AKİS'in kapanması için arzu izhar etmişler, fakat bu heves kursaklarında kalmıştır. AKİS, D. P, iktidarının en çekilmez devirlerinde bile taşıdığı bayrağı. miktarı yüzbinlerle ölçülen cezalar ve sık sik ziyaret edilen hapishane koğuşlarına rağmen, bir an bile indirmeyi düşünmemiştir. Şimdi, AKİS'in istediği idare tarzının hüküm sürdüğü memleketimizde AKİS kapanacak ve bir takım suiniyet erbabı AKİS'inn aynasında kendi çirkin yüzlerini görmekten kurtulacaklar!.. Buna kargalar bile güler. Bu bakımdan, sayın okuyucumuzun üzüntüsü yersizdir. Zira zatman zaman, yerden bitme ortaya çıkan bir takım lahana yaprakları kapanacak, fakat AKİS yoluna devam edecektir. Türkiyede belki en son kapanacak yayın organı AKİS olacaktır. Bu, böyle biline!...

Bu hafta kapağımızda bir yobazın başını bulacaksınız. Türkiyeyi tehdit eden iki tehlikeden en korkuncu Gericilik, hafta içinde Karakurt köyünde bir kere daha hortlardı. Devletin asayiş kuvvetlerinin demir eli şu anda suçluların yakasına yapışmış bulunmaktadır. Yobazın cezası elbette ki ağır olacaktır. YURTTA OLUP BİTENLER sayfalarımızda olayın bütün içyüzü, mahalli renkleriyle verilmiştir. Ayrıca, Başyazarımız Metin Tokerin "Haftanın içinden" i de yaraya neşteri vurmaktadır.

Saygılarımızla

içindekiler

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Yıl: 11 22 Ocak 1965 Sayı: 553 Cilt: XXXII

YURTTA OLUP BİTENLER

Millet

Kıbrıs iyi yolda

Bu hafta, şu satırların yazıldığı sırada Kıbrısta yunanlıların istedikleri tarzda tek taraflı bir Enosisin asla gerçekleşemeyeceği âdeta kesin şekilde belli olmuş bulunuyordu. Yunanistan ve Kıbrıs rumları arasında patlak veren panik bunun neticesidir. Hattâ bu hafta, mesele türk tezi lehine son derece önemli bazı gelişmeler kaydetmiştir. Bunların başında gelen, Sovyet Rusyanın almasına her an intizar edilen açık vaziyettir. Bu satırların yazıldığı sırada Ankarada Moskovanın bu açıklaması beklenilmekteydi, Sovyet Rusya Kıbrıs işinin halli için en doğru ve iyi yolun federasyon olduğu tezini fiilen kabul etmiştir. Bu husus iki memleket arasındaki görüşmelerde, üzerinde mutabakat hasıl olan bir nokta olmuştur. Sovyet Rusya--n federasyon lehinde yapacağı açıklama başka memleketleri, bu arada bi zim "müttefikimiz" ve "dostumuz" olduklarını söyleyenleri de her halde uyaracaktır.

Gana Büyük Elçisi Dikerdem ve Nkrumalı
İnsanlar konuşa konuşa anlaşırlar

Haftanın öteki önemli hadisesi Gana Devlet Başkanı Nkrumahın Kıbrıs işinde arabulucu olarak bir teklif ortaya atmasıdır. Afrika devletleri üzerinde büyük bir nüfuz sahibi olan Nkrumahın tezi de federasyon esasına dayanmaktadır. Gana Devlet Başkanı bir süredir Kıbrısla ilgili devletlerle temas etmekteydi. Bu temaslarda Başkanın türk muhatabı Akradaki zekî Büyük Elçimiz Mahmud Dikerdem olmuştur. Dikerdem kısa bir zaman önce görevi başına gittiği halde Nkrumahm zihnindeki federasyon'a ilgili bir takım şüpheleri bertaraf etmeye muvaffak olmuştur. Gana Devlet Başkanı bu hususta Amerika, İngiltere ve Yunanistana da bilgi vermiştir. Federasyon tezinin yanında Adanın gayrıaskerî hale getirilmesi fikrinin de bulunması ingilizleri kendi üsleri baklanda düşünceye sevketmiştir. Zaten İngiltere, nedense, bu üsler bahis konu su olunca bir garantör devlet olduğunu hatırlatmakta ve vaziyet almakta, bunun dışında sadece "İngilterenin istediği her tarafı memnun edecek bir hal çaresidir" diyerek işin içinden sıy rılmayı sevmektedir.

Gelişmeler netice ne olursa olsun, bir Enosis ihtimalini ortadan kaldırmıştır. Buna mukabil, Sovyet Rusyanın da federasyon lehinde ağırlıgını koyması teraziyi bizim tarafımıza çok eğecektir.

Yalnız bıi hafta, bütün bu gelişmeler seyredilirken türk milleti elbette ki "müttefikleri"nin ve "dostları'nın bu konudaki anlayışsızlıklarını, çıkardıkları müşkilatı ve en âdi cinsten pir- "Papaz Şantajına dahi nasılı boyun eğmek üzere olduklarını ibretle hatır lamaktadır. Bütün bir yıl, bugünkü neticeye varmak için çırpınılması Batı Blokunun en azından bir lider sıkıntısı çektiğinin delilini teşkil etmiştir. Avrupanın göbeğindeki, avrupalılararası bir meselenin hali için hintli generallere, ekvatörlü arabuluculara, avustralyalı askerlere, ihtiyaç hissedilmesi ve meseleye bir "**NATO** Çaresi" bulunama ması Batı Blokundaki krizi gözler önüne sermiştir. Makariosun uzun süre Amerika üzerinde başarıyla devam ettirdiği "Üstüme varmayın, komünist olurum" şantajı ve buna ek olarak Papandreunun "Aman üstüne varmayın, gerçekten komünist oluverir" oyunu ancak Türkiyenin kolunu sıvaması ve bağımsız bir politika takip ederek bu şantaj silâhını rumların elinden alıver mesi neticesi tesirini kaybetmiştir. Şimdi Papaz komünist olsun, bakalım! Ama, dünya üzerinde söz sahibi bir memleket, bütün bir, blok bir Papazın elinde böylesine mi oyuncak olmalıydı?

Her işte bir hayırın bulunduğu biz türklerin bir atasözümüzdür. Kıbrıs meselesi Türkiyeye çok ıstırap vermiş. çok pahalıya malolmuştur. Ama bu. bizim gözümüzü açmakta emsalsiz bir rol oynamıştır.

Türkiye kendi kendisini bulmuştur.

HAFTANIN İÇİNDEN

Cumhuriyet, ikili tehdit altında

Metin TOKER

bİr memlekette bir tehlike bir başka tehlikeyi gözlerden saklıyorsa o memleketin aydınları görevlerini gereği gibi yapmıyorlar demektir.

Bugün Türkiye, açıktan söylemek zamanı gelmiştir, sağ ve sol tehlikenin tehdidi altındadır. Cumhuriyet re-. jimi ve demokratik sistem bu iki aşırı ucun ortak hedefidir. Bir defa cumhuriyet rejimi ve demokratik sistem bertaraf edildikten sonra sağ da, sol da öteki cereyanı totaliter usullerle yok edebileceği hesabındadır. Tıpkı, 1930'lardaki Weimar Cumhuriyetinde olduğu gibi... Bu aşırı uçları temsil-eden sağcı ve solcu bir avuç militan şimdi bir yandan kendilerine bir "efektif kuvvet" toplamaya çalışırken diğer yandan da memlekete, kendilerinin hâkim durumda bulundukları zehabım, istikbâlin kendilerinde olduğu korkusunu verme çabasındadırlar. Militanlar arasında vuruşmalar başlamıştır bile..

Bunlar, Türkiye için çalan tehlike çanlarıdır ve uçların ikisini de reddetmesine rağmen ortada pasif duran memleketin bütün sağlam kuvvetlerinin cumhuriyet rejimini ve demokratik sistemi korumak ülküsünde birleşip harekete geçmesi gerekmektedir. Türkiyede oynanan iki cepheli oyunu başka türlü durdurmak imkanı yoktur.

Sağ ve sol tehlike, saati çaldığında kullanmak üzere ağını iki ayrı grup üzerine atmıştır. Sağ cereyanlar Türkiyede yer yer ve bilhassa yarı aydın zümrelerin bulunduğu bölgelerde mistik bir gericilik felsefesiyle kütleleri hakimiyeti altına almak istemektedir. Nurculuğun Anadolunun daha ziyade batısında yaygın olması dikkati çeken bir durumdur. "Karakurt Olayı" nın bir Manisa köyünde vukua gelmesi tesadüfe bağlanmamalıdır. Sol cereyanlar ise, komünizmin başarılı "bir belirli yolu şeytanla dahi kolkola katetmekte mahzur yoktur" taktiğine uygun olarak kendisi için asıl düşman Atatürkü ve atatürkçülüğü bayrak yapıp gözünü genç aydınlara. Üniversiteye, memleketin sıkıntılarını samimiyetle mübalağa edip samimiyetle yakınanlara çevirmiştir. Sokaklarda kocaman "Katerinanm piçlerine soruyoruz!" başlığıyla satılan gazeteler sağ cereyanın hedef seçtiği zümreler üzerinde ne kadar tesirli oluyorsa sol cereyanın bazı milli gazetelerde gaflet mi, dalâlet mi, - hiyanet şüphesiz fazla insafsız bir kelime olacaktır -, yoksa tiraj bezirgânlığı neticesi mi yer tutan öncüleri kendi avları için o nisbelte kuvvetli cazibe merkezi teşkil etmektedirler. Bunlardan birinciler futbolu bir günâh ilân eder, oruç tutmamakla edep yerlerini açıp göstermeyi bir sayarken ikinciler koca Churchill'i Londrada, elinde bir kadeh viski, Fabian klübünde kendileri gibi gevezelik edecek yerde Britanya İmparatorluğu uğrunda hayatını tehlikeye kovup çalıştığından *dol*ayı insanlık hudutlarının dışına sürmekte ya da Marylin Monroe'nun intiharını "alçak kapitalist sistemin yarattığı bir facia" diye propagandaya çalışmaktadırlar.

Bunlardan hangisinin daha tehlikeli olduğunu araştırmak yanlış yollar açacak bir davranıştır. Gerçek, bunların bir bakıma birbirini beslediği, ikisinin de kendisini "ötekine karşı milli bir reaksiyon" gibi gösterdiğidir. Halbuki gereken bir "milli reaksiyon" varsa o, bunların ikisine birden gösterilecek tepkidir. Zira sağ ve sol Türkiyede ikiz kardeştir. Aradaki fark "zaman tayini" ndeki farktır. Zaman tayininde solun daha kurnaz davrandığını kabul etmek lâzımdır.

Türkiyede aşırı sağ da, aşırı sol da bir noktayı bilmektedirler: Memleketin sağlam kuvvetleri, arzuladıkları idareye asla müsaade etmeyeceklerdir. Aşırı sağ, bugünkü statüleri içinde dahi bu kuvvetleri, kütleyi onlara karşı tahrik etmekle bertaraf edebileceğini sanmaktadır. Aşırı sağın subaylara, öğretmenlere, üniversitelilere düşmanlık hisleri kamçılaması bu inançtan doğmaktadır. "Kalkın ey ehl-i vatan" sayhaları, "Cuma günü dinsizlere karşı savaşta ölen, şehit mertebesine yükselir" teşvikleri yer yer aşırı sağ temsilcilerinin hesaplarını ortaya koymaktadır.

Aşırı sol bunu, Don Kişotun yeldeğirmenlerine saldırışını seyreder gibi seyretmektedir. Aşırı solun oyunu bir sır değildir. Aşırı sol, bugünkü statüleri içinde memlekin sağlam kuvvetlerinin yenilmez olduğunu bilmektedir, önce bunların statülerinde bir değişikliğe ihtiyaç vardır, önce bunlar, memlekette "İktidar" olmalıdırlar. Ondan sonra bunlara "hak", "hürriyet", "parlamenter rejim", "sivil idare", "demokrasi" sloganlarıyla saldıracak ve halk memleketin sağlam kuvvetlerine değil "zalimler" e karşı harekete geçmeye çağırılacaktır. Halk ihtilâli, ancak memleketin sağlam kuvvetleri "İktidar" olduktan gün bir mânâ taşıyabilir.

Bundan dolayıdır ki sol, 27 Mayıs İhtilâlinden bu yana parlamenter rejimin tekrar kurulmaması, Ordunun politikadan sıyrılmaması için elinden geleni yapmıştır. Bütün bir M.B.K. devrinde bin ağız bu telkinleri geçici iktidarın sahiplerinin kulağına fısıldamıştır. Ama Ordu heyeti umumiyesiyle bunu reddetmiştir. Fakat sol ümidini yitirmemiştir. Seçimlerin ertesi günü Parlâmento kurulup sivil idare avdet ettiğinde parlamenter sistemin, politikaların, partilerin aleyhindeki kampanya - bunların her gün cömertçe verdikleri fırsatlardan da faydalanılarak - devam ettirilmiştir. Maksat, bugünkü sisteme karşı bir darbe neticesi, memleketin sağlam kuvvetlerinin bugünkü statülerinden sıyrılmasının sağlanmasıdır. Aşırı sol, bu fırsatı aşırı sağın, budalalığı neticesi yaratacağından emin beklemektedir. "Karakurt Olayı" ndan en fazla zevk duyanların kimler olduğunu hissetmek zor değildir. Ama hesaptaki yanlışlık. büyük çoğunluğuyla memleketin sağlam kuvvetlerinin bu oyuna gelmeyecek kadar akıllı olduğunun unutulmasıdır.

Ancak olayların gelişmesindeki sürat pasif bir akıllılığın yetmediğini göstermektedir. Sağ beklenen fırsatı yaratmak, sol ise ondan faydalanmak için kartlarını açıktan oynamaya başlamışlardır. Bu çanın sesine Türkiye kalak vermek zorunluğundadır.

Gericiler

Görünen köy...

(Kapaktaki kafa)

Bu mecmuanın bundan birkaç ay önceki sayılarını karıştıranlar, bir yazımızda Eğedeki irticai gelişmelerin etraflıca anlatılmış, nurculuk olaylarına işaret edilmiş ve kara tehlikenin aynen şu cümle ile haber verilmiş olduğunu göreceklerdir:

"Pek yakında ikinci bir Menemen Hâdisesi vukubulursa. buna kimse şaşmasın!"

Bu bir kehanet değildir. Türkiyede olaylar o kadar kalın çizgilerle ve o kadar belirli yönlere doğru gitmektedir kî, bunları tahmin etmek, bindiği dalı kesen Nasreddin Hocaya düşeceğini haber vermekle aşağı yukarı aynı şeydir.

Ne hazindir ki, Eğede gericiliğin 33 yıl sonra tekrar başkaldırması, şeriat isteyen yobazlar tarafından şehit edilen Teğmen Kubilayı anma töreninden 20 gün sonraya rastlamıştır. Gericiliğin XX. yüzyılın ikinci yarısında bir defa daha başkaldırdığı yer, Eğenin şirin kasabalarından biri olan Kırkağaçın 1300 nüfuslu Karakurt köyüdür. Son yıllarda bütün Ege havalisinde sezilen gerici gelişmeler bu köyü de çemberine almış, nüfusunun hüyük bir kısmı kara cahillerden meydana gelen bû köyde de, gürültü koparmıyacak nitelikte bazı gerici olaylar patlak vermiştir.

Orhan Öztrak
İş başında

Bardağı taşıran damla

Okulların açılması ve atatürkçü öğretmenlerin birtakım ilerici hamlelere girişmeleri, köyün karanlık dekoru ile tezat teşkil etmekteydi ve köyün şeriatçılarını iyice sinirlendirmeğe başlamıştı. Nihayet, genç ve aydın öğretmenlerin geçen haftanın başlarında, köy öğrencilerine Atatürkle ilgili bir film göstermeleri, yobazları çileden çıkarttı. Köydeki olayın liderleri durumunda bulunan kuran kursu hocası ile bir vaiz, böyle bir filimin gösterilmesinin kendilerine bir hakaret, çevredeki prestijlerinin sarsılması için düzenlenmiş bir oyun olduğuna inanıyorlardı. Çünkü bütün köy halkı, onların, Atatürkün resmi var diye okuma odasına ayak atmadıklarını biliyordu. Okulun bahçesinde öğretmenlerle öğrencilerin futbol oynamaları ise bardağı taşıran son damlayı teşkil etti.

Geride bıraktığımız hafta Perşembe günü, saatler 12'yi gösterdiği sırada, Karakurt köyünün yobazları zamanın geldiğine hükmedip harekete geçtiler. "Futbol topu da ne demek?" diyorlar, öğretmenlerin, kafirler gibi hareket ederek böyle bir gâvur icadını köye sokmakla köy çocuklarını zındıklaştırmak istediklerini söylüyorlardı.

Köy kahvesinde yapılan toplantıda artık bu işlere bir son verilmesi kararlaştırıldı. Kahve peykesinden herkesten önce fırlayan imam Nevzat Özkaya :

"— Durun, şimdi ben o zındıklara hadlerini bildiririm!." diye bağırdı ve hısımla yola düzüldü.

Bir eliyle sakalını sıvazlayıp, diğeriyle 99'luk tesbihini çekerek, yanında iki yobaz daha olduğu halde, köy okulunun bahçesine girdi. Doğruca, Okul Müdürü Kazım Arasa yaklaşarak:

"— Sizin hareketleriniz ahlâk ve muaşeret kaidelerini aşıyor. Gençleri kötü yola sevkediyorsunuz. Şimdi de çocuklara futbol oynatıyorsunuz. Futbol oynamak günâhtır. Ben çocukların futbol oynamasını yasak etmiştim. Derhal oyunu bırakın!.." dedi.

Okul Müdürü, ötedenberi kendileri aleyhinde propaganda yapan ve halkı kışkırtan kuran kursu hocasının niyetini sezmişti. Hoca, hâdise çıkartmak istiyordu. Okul Müdürü alttan aldı, futbol oynamanın günâh olmadığını, bilâkis, çocukların vücut yapılarının gelişmesi ve sıhhatleri bakımından iyi tesirleri olduğunu söyledi. Fakat imam, Nuh diyor peygamber demiyordu.

Vurun öğretmene!

Okul Müdürünün.

"— Sen futbolu yasak edemezsin,

Kulağa Küpe...

Voyvo ?

Muhalefetin muteber organlarından Son Havadiste bir fıkra: Efendim, "bu yıl" Amerikanın Teksas şehrinde dünyanın en faziletli kadınlarını tebcil için bir tören tertiplenmiş. Bu töreni tertipleyenler dünya parlamentolarına müracaat ederek yılın en faziletli kadınının ismini istemişler. Türkiye Büyük Millet Meclisi böyle bir teklif alınca *Türkiye Kadınlar Birliğine müracaat ederek yılın en faziletli türk kadınının ismini istemiş.*

Fıkracı, yazısının burasında yakınıyor: "Bu haberi duyunca Türk Kadınlar Birliğinin yukarıda bir nebzecik ifadeye çalıştığımız türk analarından birini seçeceğini düşünmüştüm" Her halde "yukarıda bir nebze ifadeye çalışılan" türk anası meşhur "gö-- yaşlı türk anası" *olacak!*

Ama, yazarın düşüncesi çıkmamış. Yazar devam ediyor: "Türk Kadınlar Birliği Nezihe Muhiddin Hanımefendinin başkanlığında toplanıyor. Tartışmaya, araştırmaya, soruşturmaya lüzum görmeden, oy birliğiyle, Mevhibe İnönü Hanımefendiyi yılın en *faziletli türk kadını olarak seçiyorlar"*

Yazara voyvo !

Zira, böyle bir haber sahiden bir kaç gün önce gazetelerin birinde çıkmıştır ama haberin ba--ındaki klişe bizim gözü dönmüş muhalifin gözünden kaçmıştır Haber "Tarihte Bugün" başlığı altında *çıkmıştır ve bugünün değil bundan bilmem kaç yıl öncenin bir hadisesini nakletmektedir. Yoksa ne "bu yıl" Teksasta bu tören vardir, ne bugünkü Meclise böyle bir yazı gelmiştir, ne bugünkü Meclis bugünkü Kadınlar Birliğine bir sey sormuştur ne ne de Türkiye* Kadınlar *Birliğinin* başında *Nezihe Muhiddin Hanımefendicik bulunmaktadır.*

Şu, bugünün muhalefetinin açıkgöz sözcüleri de olmasa acaba insan neye gülecek?

böyle bir yetkin yok" diye itiraz etmesi saldırının fiilî hale gelmesini çabuklaştırdı. İmamın refakatinde okul bahçesine gelen Ragıp Uyar, Hüseyin Uyar ve Tevfik Erdem adındaki köylüler, imamdan aldıkları işaretle Okul Müdürünün üzerine hücum ettiler, boğazını sıkarak öldürmek istediler. Okulun bahçesi karıştı. Diger öğretmenler, Yüksel Bilgiç ve Zeki Güzelsoy, yetiştiler ve boğulmak üzere olan Okul Müdürünü yobazların elinden kurtardılar. Bu arada Karakurt köyünün bazı sakinleri de öğretmenlerden yana çıkarak olaya engel olmağa çalışıyorlardı.

Fakat olayları önlemek için gösterilen gayretler boşunaydı Yobazlar bir kere kafalarına koymuşlardı: Öğretmenler köyden gidecek ! "Okulda kitaplık açacağız, uygulama bahçesi du.

Olaylar sürüp giderken iftar vakti geldi ve yobazlar teravih namazım kılmak üzere camiye doldular. Namazdan sonra, birçok suçtan sabıkalı olduğu hâlde, Ramazanda vaiiz lik yapmak için Kırkağaç Müftülüğünden - her nasılsa - bir vesika almış olan vaiz Halil Karakoç vaazına başladı. Fakat bu bir vaazdan çok, bir cephe kumandanının hücum emrine benziyordu. Vaiz Karakoç:

"— İçimizde bulunan komünistle re ve din düşmanlarına karşı cihat etmekten geri kalmamalıyız! Bu uğur da ölmek sizleri şehadet mertebesine ulaştıracaktır..." diye bağırıyordu.

Vaiz bunları söylerken, camiin içinde bir ses bomba gibi patladı:

"— Yetişin, kuran kursu basıldı!"

hul bir el tarafından indirilen kalın bir odunu başına yedi ve kanlar içinde yere serildi.

Ağır yaralanan Kaymakam Vekili, 500'e yakın yobazın içinden güçlükle kaçırıldı ve Kırkağaç Sağlık Mer kezlne nakledildi.

Başkaldıran yobazlar ise köy için de ağızları köpürerek kol gezmeğe başlamışlardı, İlk hedefleri, Okulun Müdürü ve iki öğretmeni oldu. Öğretmenlerin lojmanlarına "yürüdüler. Çığlıklar atıyorlar, "Vurun", "Öldürün!" diye bağırıyorlardı.

Karakurtun üç öğretmeni ve civar köylerden olayı duyup gelen on kadar öğretmen bu sırada okulda beklemiyorlardı. Okula tecavüz edildiğini görünce, arka odaların pencerelerini parçalıyarak, kendilerini dışarı attılar ve da yolunu takip ede-

Hür yol

BU VATAN ONLARA

MEZAR OLACAK

KOMUNIST UŞAKLARI MOSKOVA'YA GITSİ

Adalet

SİZE SÖYLÜYORU

KATARINA

Gericileri tahrik eden gazeteler

Fesat yuvalan

yapacağız, köy odasına Atatürk resmi asacağız, eğitici filmler göstereceğiz" de ne oluyordu? Bu yüzden din elden gitmekte, köyde bet bereket kalmamakta idi!.

Okul bahçesindeki olayın öğretmenler tarafından Kırkağaç ilçesine bildirilmesi ise yobazları büsbütün çileden çıkarttı. Derhal bir karşı ted bir düşünüldü ve öğretmenler aleyhinde bir şikâyet dilekçesi hazırlanmağa başlandı. Kuran kursu hocası Nevzat Özkayanın hazırladığı dilekçeye imza atmayan veya parmak bas mayan köylüler çoğunlukta olan yobazlardan dayak yiyorlar, tehdit ediliyorlardı. Birkaç ay önce köy öğretmenlerine hakaret etmekten 6 ay hapse ve 900 lira para cezasına mahkûm edilmiş olan muhtar Habil Işık da bu işte yobazlara yardım ediyor- Vurun kaymakam vekiline!

Cemaat ayaklandı, yobazlar itişe kakışa camiden çıkarak, ellerine geçirdikleri taş, sopa ve demirlerle kuran kursunun bulunduğu binaya yürüdüler

O gün öğle vakti, beraberinde İlçe Jandarma Kumandanı ve üç jandarma eri olduğu halde, okul bahçesinde olup bitenleri tahkike gelen Kırkağaç Kaymakam Vekili-aslında Tahrirat Katibidir- Recai Evcim, kötü bir tesadüf, tam o sırada kuran kursu binasının önünde bulunuyordu. Gözü dönmüş yobazlar bu tabloyu da görünce, kuran kursunun basıldığına iyice kanaat getirdiler, Kaymakam Vekilinin üzerine doğru koşarken, "Vurun!" diye bağırmaya başladılar. Recai Evcim kalabalığı na sihatla yatıştırmak istedi, fakat meç rek İlyaslar köyüne kadar koştular, canlarını ancak bu şekilde kurtarabildiler Okul Müdürü Kâzım Aras ise karısı ve baldızı ile iki çocuğunu evindeki 60 santimetre boyundaki bir dolaba kitlemiş, kayınpederiyle birlikte dolabın önüne geçip, mütecavizleri bek lemeğe başlamıştı. Ama yobazlar evde kimse olmadığını sanarak yolları nı değiştirdiler ve öğretmenleri tutan altı köylünün evine hücum ettiler. Bu arada okulun camı çerçevesi de indirildi. O sırada saatler 22'yi gös termekteydi. Yobazlar, kelimenin tam anlamile isyan bayrağını açmışlardı.

Kırkağaç Jandarma Kumandanı telefona sarılıp, Manisa, Akhisar ve Somadan takviye kuvvetleri istedi. Belediye Başkanı ise, Karakurt Köyünde irticaın başkaldırdığını içişle-

ri Bakanına yıldırım telefonla bildirdi.

Saat 03te 57. Tümene bağlı ağır silah taburuna alarm emri verildi, Manisa, Akhisar ve Somadan gelen takviye Jandarma müfrezeleri Karakurt köyüne sevkedilerek köy çember içine alındı. Kadınlı erkekli 500'ü aşkın yobaz ise ellerinde taş, sopa ve demir olduğu halde, sabaha kadar bağırdılar, çağırdılar, yıktılar ve "Şeriat isteriz!" diye teplndiler.

Öğretmenler, subaylar ve diğer il, gililer Karakurt köyündeki isyanı civardaki tepelerden saatlerce seyrettiler. Karanlık gecenin içinden gelen homurtular, hareket eden zarif ışıklar ve tahribat yapıldığını gösteren gürültüler dehşet uyandırıyordu.

Sarık cebe, kasket başa!

Cumhuriyet devrindeki bütün isyanlar gibi Karakurt isyanı da sabahın erken saatlerinde bastırıldı. Duruma hâkim olan jandarma kuvvetleri, yobazları birerle kolda toplayarak, hazırlanan kamyonlara bindirdiler ve Kırkağaç Merkezine şevkettiler. Cuma günü öğleye kadar, Kırkağaç Savcılığına ve Jandarma Komutanlığına getirilerek nezaret al-

YILIN EN ALAYLI RESMİ

"EMRİNİZ, EFENDİM?" - Yukarıdaki resim, garsonlarının önünde İsmet İnönüden *ve* rus misafiri Podgorniyden "komand alan" bir metrdotele ait değildir. Gerçi fotoğraf bir kabul resminde çekilmiştir, beyaz ceketliler garsonlardır ama siyah smokinli zat A.P. nin yeni Genel Başkam Süleyman Demireldir.

Bu resim, hafta içinde A.P. organlarının bir gazete fotoğrafçısına, meşhur Hüseyin Ezere karsı yaylım ateşi açmalarına sebebiyet vermiştir. Organlar, bu resimle Ganel Başkanlarının küçük düşürüldüğünü iddia etmekte ve tabii suçu C.H.P. ye yüklemektedirler. Gerçekten de resmi bilhassa Milliyette gören çok kimse kahkahayla gülmekten kendini alamamıştır. Ama, bu bir montaj değildir ki... İnönü ile Podgorniy böyle, Demirel öyle durmuştur, Hüseyin Ezer de makinesinin deklanşörüne basmıştır.

Olayın asıl üzerinde durulacak tarafı A.P. deki komplekstir. Eğer A.P. organları resimle ilgili polemiğe girmemiş olsalardı resmi gören gülmüş olacak, ama görmeyenin haberi dahi bulunmayacaktı.

Şimdi, organlarının sayesinde Süleyman Demirelin üzerine bir çıkmaz isim yapışmıştır: "Milli şef garson".

tına alman yobazların sayısı 50'yi bulmuştu. Tahkikat son derecede güç şartlar altında yürütülebiliyordu. Koydeki bütün yobazlar ser veriyor sır vermiyorlardı. Çok müthiş olaylar olduğunu onlar da itiraf ediyorlardı ama, kimlerin bu olaylara kanştığını hiç mi hiç bilmiyorlardı!.. Köyün sabahki hali de olayın dehşetini, teyid ediyordu, öğretmenleri korumak isteyen köylülerin evlerinin durumu yürekler acısı idi. Camları çer çeveleri kırılmış, içeri atılan kafa bü yüklüğünde taşlar çocukların beşiklerini bile parçalamıştı. Olaylarda ölen olmaması büyük bir tesadüftü

Bir başka gülünçlük de, Kırkağaçta toplanan Karakurtluların başlarına geçirdikleri ve âdeta "ben yeniyim!" diye bağıran, gıcır gıcır kasketlerdi!..İsyanın sonuna kadar sarıklı gezen top sakallı yobazlar, akşamdan sabaha birer devrimci kesili vermişlerdi!

Adlİ yönden tahkikat devam ederken, idarİ bazı tedbirler de alındı. Hayatlarının tehlikede olduğunu bildiren öğretmenler, geçici bir süre için, civar bucak ve köylere nakledildiler. O gün geç saatlere kadar devam eden duruşma sonunda, Kırkağaç Savcısı özer Özemre tarafından mahkemeye sevkedilen 49 sanıktan 28'ü hakkında tevkif kararı verildi. Tevkif edilenler irticai hareket, nurculuk, müessir fiil ika etmek ve zarar vermek suçlarından yargılanacaklardır.

Tepkiler

Olay, son yıllarda alışılmamış bir tepki ile karşılandı. Devrimci gazeteler, Karakurt köyünde geçenleri bütyük manşetlerle okuyucularına duyurdular. Yazarları sert makalelerle kampanyaya katıldılar. Türkiye Radyoları da alışılmış donuk tutumunun dışına çıkarak, olayın önemine uygun, geniş yayın yaptı ve halkın konu üzerindeki ilgisini devam ettirdi.

Cumhurbaşkanı da dahil olmak üzere bütün parti liderleri, olay hakkındaki fikirlerini demeçlerle açıkladılar. Bu demeçlerde başlıca iki türlü tutum göze çarpmaktadır: Birincisi: olayı infialle karşılamakta, me--elenin nedenlerine inmeğe çalışmakta ve bu tip davranışlara hiç bir şekilde müsamaha edilemiyeceğini kaçamaksız bir ifadeyle açıklamaktadır. Cumhurbaşkanı Gürsel, CHP Genel Sekreteri ve Başbakan Yardımcısı Kemâl Satır, Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Mehmet Aii Aybar, Sosyal Demokrat Parti Genel Başkanı Sıtkı Ulay ve irili - ufaklı çok sayıda dernek ve sendika, olay karşısında bu tutumu benimsediler.

İkinci tutumun sahipleri ise, daha çok kaçamak ve yuvarlak ifadeli söz, yazı ve gazete başlıkları ile ortaya çıktılar. Olay karşısında bu tavrı takınanların başında - tabiatiyte - AP Genel Başkanı Süleyman Demirel gelmektedir. Bunlar, olaya pek inanmış görünmemeyi politikalarına uygun buldular ve :

"— Eğer söylenildiği gibi bir olay olmuşsa, iyi bir şey değildir..." gibilerden demeçler verdiler.

Alican, Bölükbaşı, CKMP Genel Başkan Vekili Mehmet Altınsoy ve rengi belli pek çok gazete, olay Karşısında ilk günler bu tavrı takındılar. Aradan birkaç gün geçip, halk oyundaki, kendileri için tehlikeli olabilecek gerginlik azalmaya yüz tutunca - her zamanki taktikleriyle- suçu devrimcilere kaydıracak ortak bir davranışa yöneldiler. Yok efendim, olayın sebebi, öğretmenlerden birinin bir köylü kıza iğfal etmesiymiş, idarecilerin-hatalı tutumu bu suçsuz köylü vatandaşların isyan etmesine sebep olmuş, vs...

Oysa, öğretmenin bir köylü kızını iğfal ettiği söylentisinin mahiyeti artık anlaşılmıştır. Bütün mesele, bazı kız öğrencilerin, yeni evli öğretmen Yüksel Bilgicin hanımına ev işlerinde yardım etmeleridir. Yaşları ll'den fazla olmayan bu kız çocuklarının öğretmenlerinin hanımına yaptıkları yardım, köylüyü öğretmenin ve onun şahsında devrimlerin aleyhinde kışkırtmak isteyen nurcu ve yobaz liderler için mükemmel bir sebep teşkil etmiştir.

Zaten meselenin esası, inkara gidilemiyecek şekilde anlaşılmış bulunmaktadır. Olayın hemen akabinde üç ilgili Bakan Karakurt köyüne giderek, meseleyi tahkik ettiler. Tahkikat sonucunu, Diyanet İşlerinden sorumlu Devlet Bakanı İbrahim Saffet Omay, Salı günü **AKİS** Muhabirine şöyle özetledi:

_ Karakurt hâdisesi nurcuların marifetidir!"

Omayın verdiği bilgiye göre, 1960 yılına kadar fazla mutaassıp ve mürteci olmıyan bu köye 1960 yılından sonra nurcular nüfuz etmişler ve cahil köylülere sapık düşüncelerini aşılamışlardır. Kırkağaç Müftüsünden - her nasılsa - çalışma vesikası alan kuran kursu hocası ile vaiz de nurcudurlar. Manisalı Hafız Mehmet adın da bir nurcu köye devamlı ziyaretler yapmış ve kendi yönünden faydalı sonuçlar almıştır.

Omay bu çeşit olaylara karşı sert tedbirler almakla bir fayda eld edilemiyeceğini, bütün meselenin halkı aydınlatarak, karanlık tohumlara ve fikirlere açık bir tarla olmaktan kur-

Karakurt olayının failleri Adliyede

Adaletin kılıcı

Yaralı Kaymakam vekili hastahanede
Gerinin *tepmesi böyle olur!*

tarmaya bağlandığını ifade etti. Devlet Bakanı, dinin bir realite olarak **kabul** edilmesi ve zararlı fikirleri yenmek için islâmiyetin esaslarını doğru şekilde öğretecek din adamları yetiştirmek gerektiği fikrindedir.

Bu tarla buna yetiştirir

Gerçekten bugün, Türkiyedeki din adamı kadrosu tam anlam ile bir faciadır. Diyanet İşleri kadrolarını dolduran 13 bin din adamının büyük bir kısmı gerekli kültür seviyesinden uzaktır. Üstelik Türkiyenin ihtiyacını karşılamak için bu teşkilâtta en azından 50 bine yakın din adamı bulunması gerekmektedir. 40 bini aşkın köyde müftülerden aldıkları "buyrultu" larla iş tutan hocalara gelince, bunlar ders verdikleri, nasihat verdikleri, "dünya görüşü" verdikleri köylülerden daha bilgili değildirler Üstelik çoğu, Karakurt köyündeki imam ve vaiz gibi, karanlık cereyanlara kapılabilmekte ve bu karanlık cereyanların propagandacısı olabilmektedir. 1950'de bir tâviz olarak açılmasına müsaade edilen ve güya 600 rakamında dondurulacak olan kuran kursları da ayrı bir derttir. Bu kursların sayısı bugün, resmi - gayri resmi, izinli - izinsiz, 3000 rakamını aşmıştır. Bu kurslar da ehliyetsiz hocaların elinde birer taassup ve irtica yuvası haline gelmiştir.

Memleketimizin, gerici akımlara son derecede açık ve uygun bir "tarla" olduğunu gösterecek güzel bir örnek, Türkiyede belirli devrelerde, belirli gerici akımların hâkimiyet kurmuş olmasıdır. Geriye doğru bakıldığında şu sonuca varılmaktadır: 1950 yıllarına kadar memlekete hâkim ve organize gerici akım, nakşibendiliktir. 1950 yıllarında Kuzey Afrika menşeli ticanilik gelişmeye başlamış ve nakşibendiciliği ikinci plâna itmiştir. Ticaniler Türkiye tarlasından 1957-58'e kadar müstefit olmuşlar ve yerlerini nurculuğa terketmişlerdir. Bu tarla bugün de nurculuğu beslemektedir. Fakat bu işin sonu yoktur. Bugün Hükümet nurculukla mücadele etmektedir. Nurcular yenilirse ne olacaktır? Eğer Türkiye "tarla" durumundan kurtarılamazsa, bu defa meselâ, özellikleri biberli yemekleri tercih olan biberiyyeciler veya Süleymancılar ağlarını kuracaklar, köklerini atacaklardır. Bu işin sonu sadece, cahil halkı eğitip uyandırmakla, Türkiyeyi "tarla" durumundan kurtarmakla alınabilecektir. Yoksa, dün Reyhanlıda, evvelsi gün Bitliste, bugün Karakurtta cereyan eden olaylar birbirini kovalayacak, tahribat devam edecektir. Hem, tepkilerin büyüklüğüne bakıp, Karakurt Olayının tek" ve uzun zamandanberi görülmemiş bir olay olduğunu sanmak da yanlıştır. Anadolunun her yerinde, Allanın günü devrimci öğretmen irticadan kötek yemekte ve ttirk **halk** oyu maalesef artık bu duruma alışmış bulunmaktadır. Eğer Karakurt köyünde öğretmenlerden başka bir de Kaymakam Vekilinin kafasına odun vurulmamış olsaydı, ne bu ilgi uyanır, ne de bu tepki gösterilirdi .

Seçimler

Su dövücüler ve gerçekçiler

Millet Meclisi Başkanı Fuat Sirmen:

"— Şimdi maddenin tümü üzerindeki konuşmalara geçiyoruz" dediği zaman saatler tam 16,25'i gösteriyordu. Haftanın ortalarında Çarşamba günkü Millet Meclisi birleşiminde Millî Bakiyeler sistemini kame edecek olan Kanun Tasarısı görüşülecekti. Ancak Tasarıyı kendi partileri açısından son derece tehlikeli bulan AP li militanlar oturumun açılış saatinden itibaren çeşitli, obstrüksiyonlarla Meclisi birbuçuk saat oyalamışlardı. Fakat bu husus daha önceden bilindiği için, gerek CHP ve gerekse Tasarının kanunlaşması yolunda CHP ile aynı paralelde olan küçük partiler işi sıkı tutunca, AP'nin gayretleri bir sonuç vermedi, Tasarı ile ilgili görüşmeler başladı.

O gün AP Grupunun ilk taktiği, yoktamaya katılmamak oldu. Yoklama sonucu salonda nisabın bulunduğu anlaşılınca bu sefer de ikinci bir taktiğe başvuruldu. 5 AP'li, Adalet Bakanı Sırn Atalayın, Tasarının gündemdeki maddelere takdimen, öncelikle görüşülmesi yolundaki önergesinin açık oya sunulmasını istediler. Böylece saatler geçecek, sıkılan milletvekilleri salonu terkedecekler ve nisap kalmayınca da oturum ertesi güne bırakılacaktı. Ancak birleşimin başlarında oturuma katılmamak şeklinde tezahür eden ilk obstrüksiyonda olduğu gibi bu ikinci taktik de bir sonuç vermedi, oylamada Atalayın önergesi 130'a karşı 220 oyla kabul edildi Böylece hem Tasarının öncelikle ve takdimen görüşülmesi mümkün oluyor ve hem de görüşmeler için gerenkli nisabın mevcut olduğu anlaşılmış bulunuyordu.

Fakat, birkaç saat içinde iki örneği görülen bu obstrüksiyonlar, AP'nin Millî Bakiyeler Kanununu önleme yolundakl gayretlerinin ne ilkidir, ne de sonuncusu. Nitekim haftanın ortalarında Çarşamba günü kendisiyle görüşen bir AKiS'çiye, AP Genel Başkanı Süleyman Demirel bunu açıkça söyemekte bir mahzur görmemiştir:

" —Milli Bakiyeler sistemini getiren Tasarının Millet Meclisindeki görüsmeleri sırasında AP obstrüksiyon

yapacaktır. Ancak bunun uygulama şekli, o andaki duruma bağlıdır.."

Cilvenin böylesi

Millet Meclisindeki görüşmeler bir yana, Millî Bakiyeler Kanun Tasarısının hazırlanması, komisyonlardan geçişi ve Meclis Başkanlığına sunuluşu bile ayrı birer maceradır. Sadece işin bu safhasında bile, ünlü Anjelik romanındaki saray entrikalarını andıran kulis oyunlarına girişilmiş, türlü açmazlarla Tasarının Meclise intikalini önlemek için ne mümkünse yapılmıştır.

Millî Bakiyeler sistemini öngören tasarı daha henüz bir alternatif olarak ileri sürüldüğü sıralarda, AP tarafından ortaya atılan slogan şu olmuştur:

"CHP, küçük partilerin arkasına sığınarak, Tasarıyı bu partilere hazırlan yor. Böylece, kendisi ortaya çıkmadan. AP'nin seçim şansını kırmak istiyor.."

Doğrusu aranırsa bu slogan önceleri büyük ilgi gördü. Parlamento koridorlarında kulaktan kulağa, CHP'nin gene bir oyuna giriştiği, küçük partileri kendi çıkarlarına alet ettiği fısıldanmağa başlandı. Ançak CHP Büyük Kurultayında Başbakan İnönünün kürsüye çıkarak, "Küçük partiler demokratik rejim için şarttır, bunun tipik örneklerini yakın geçmişte gördük. Bu sebeple, bu partilerin erimemesi için tedbirler alınacaktır" demesi, AP nin büyük ümitlerle ortaya atmış olduğu sloganı çürütmeğe kafi geldi. İnönünün bu sözleri, Millî Bakiyeler sistemini ikame eden Tasarının CHP tarafından hazırlanması için verilmiş bir sinyal niteliğindeydi. Yeşil ışık yanmıştı.

Hükümetteki son revizyonda Adalet Bakanı olan Sırrı Atalay kolları sıvayarak Tasarıyı hazırlamağa koyuldu Fakat asıl mesele Tasarının hazırlanmasından çok, bunu komisyonlardan kuşa çevrilmeden geçirmek ve Meclise sunabilmekti. Tasarının önce Adalet, sonra Anayasa komisyonlarında görüşülmesi gerekiyordu. Oysa, bu komisyonların gündemlerin de pek çok kanun sıra beklemekteydi ve AP'li üyelerin de bu bahaneden faydalanarak, üzerinde "Millî Bakiyeler Tasarısı" yasalı bu bir tomar kâğıdı tozlanmak üzere rafa kaldırmağa pek hevesli oldukları muhakkaktı. AP tarafından istismar edilmeğe fazlasıyla müsait bu formaliteleri aşma yolunda bulunan çare, Tasarının, kurulacak bir Geçici Komisyona havalesi oldu Mecliste temsil edildikleri üye adedine göre her partiden delegenin katılacağı bu komisyonda mesele enine boyuna tartışılacak ve en kısa zamanda sonuçlandırılarak Meclise sunulacaktı.

Fil ve körler

Tasarı henüz fikir halinde iken AP saflarında başlıyan sızlanmalar, mesele kâğıda dökülüp, hele bir de ortaya geçici komisyon formülü atılınca birdenbire tiz perdeden koparılan yaygara halini aldı. Zira kayıp bir değil, pek çoktu. Tasarı küçük partiler için bir moral aşısı niteliğinde olmuş, Süleyman Demirelin Başkan seçilmesiyle beraber bu partilerde beliren "AP ye iltihak" eğilimleri kayboluvermişti. Hattâ münferit transferler bile durmuştu.

Bütün bunlar bir yana, Tasarının kanunlaşması halinde, büyük ümitler le beklenen genel seçimler AP açısının AP açısından kamu oyuna duyuruluş şekli teşkil etmektedir. AP militanları, Millî Bakiyeler sistemini yermek üzere basit, fakat halk arasında hayli tutulan doğanlar seçmişlerdir. Meselâ "Ulusal kalıntı". "Millî Sadaka Sistemi" bunlardan bazılarıdır. Ayrıca özel sohbetlerde, Parlâmento koridorlarında gazetecilerin ku lağına, Tasarının seçim yerine tayin sistemini getirdiği, millî iradenin hiçe sayıldığı, CHP'nin AP'nin büyük çoğunlukla iktidara gelmesinden çekindiği fısıldanmış, Tasarı kanunlaştığı takdirde aşırı solun da Mecliste temsil edilebileceğinden, kızıl tehlikeden dem vurulmuştur.

Aslında bütün bunlar, filin kuyruğunu, bacağını, kulağını tutan körle-

Kemal Bağcıoğlu Mecliste kulis yapıyor

Akıntıya kürek

dan hüsranla sonuçlanabilirdi. Yapılacak tek şey, Tasarının kanunlaşmasını ne pahasına olursa olsun engellemekti. Geçici Komisyonun kurutmasını engellemek için, Adalet ve Anayasa komisyonlannda, Millet Meclisinde obstrüksiyonlara başvurmak akla gelen ilk hal çaresi oldu. Tasarı, komisyonlarda mümkün olduğu kadar uzun süre bekletilecek, AP. Grup olarak, Meclis toplantılarına katılmıyacak ve sık sık açık oylama istenecekti. Böylece, çok defa nisap sağlanamadığından Tasarı oylanamıyacak, kanunlaşamıyacaktı.

Bu, AP saflarında Milli Bakiye sistemini sabote etmek üzere plânlanan faaliyetin sadece bir cephesidir. Madalyonun diğer yüzünü ise, Tasarırin yaptığı tariflerde olduğu gibi, mesele sadece birer ucundan ele alınarak savrulan tenkitlerdir. İşin doğrusu CHP AP'nin büyük çoğunlukla iktidara gelmesinden değil. memleketin geçmişte olduğu gibi iki büyük kampa ayrılmasından endişe etmekte ve bu yüzden küçük partilere prim verebilecek tedbirler üzerinde durmaktadır. Yani bu, bir iktidar sandalye kavgasından çok, bir "rejimi İdame" çabasıdır. Ayrıca, bütün oylan adalete en uygun şekîlde değerlendirecek bir seçim sistemnin millî iradeyi hiçe saymak demek olmadığı açıktır. Aşırı solun Mecliste temsili meselesine gelince, bu, boş bir iddiadan öteye gitmemektedir. Zira, Türkiyede aşırı solu temsil eden bir

İlk Büyük Olay ve bir Küçük Çap

Bir büyük partinin liderinin hücuma uğraması tabiidir. Bu hücumu herkesin kendi seviyesine göre yapmasında da şaşıracak bir taraf yoktur. Ama şimdiye kadar pek az gerçek değer, bir maksatlı ve haksız hücumla yıkılmıştır. Gerçi yıkılanlar hep, sonradan "Beni bu yıktı", "Beni şu yıktı? diye feryat etmişlerdir. Aslında kim, çapının elvermediği bir mevkiye yükselmişse, ilk büyük olayda oradan tepetaklak olmuştur.

Bu kaidenin yeni örneği, Süleyman Demireldir.

A.P. Genel Başkanı amerikalıların mı adamıdır? A.P. Genel Başkanı mason mudur? A.P. Genel Başkanı mason olduğu halde bunu inkar edecek derecede "günlük politikacı" mıdır? A.P. Genel Başkanı milyonlarını şöyle mi kazanmıştır, böyle mi? Bu tartışmalar devam eder,hücumlar ve mukabil hücumlar yapılırken Manisanın Karakurt köyünde bir olay cereyan etmiştir. Türkiye Radyoları bu olay hakkındaki düşüncelerini öğrenmek üzere mikrofonunu partilerin liderlerine uzatmıştır.

İşte, kendisine "Türkiyenin en büyük partisi" adını vermekten pek hoşlanan A.P.'nin Genel Başkanı Süleyman Demirelin -aynen- söyledikleri:

"— Hadise Adliyeye intikal etmiştir. Gereken kanuni işlem elbette yapılacaktır. Konu üzerinde her hangi bir mütaleada bulunacak kadar duruma vakıf değiliz. Olay aydınlanınca düşüncelerimizi açıklamamız tabiidir".

Ooot Karakurt Olayı gibi bir olay.. A.P. gibi bir parti.. Türkiyedeki gibi bir ortam.. Bu ortamı yaratan sosyal şartlar ve sonra lider Süleyman Demirelin bulla bula söyleyebildiği sözler!

"Efendim nerede, ben nerede" sözü her halde Süleyman Demirel efendi düşünülerek icat olunmuştur. Aylardan yıldız yapılır mı bilinmez ama, sokaktan bir adam alıp üç günde lider yapılamadığı muhakkak.

İşte, delili!

parti mevcut değildir.

Çekirge hikayesi

AP'nin bu sert tepkisine karşılık küçük partiler ve hattâ müzmin muhalif Bölükbaşının MP'si bile Milli Bakiyeler sistemini daha işin başından beri benimsemişlerdir. Geçen haftanın ortalarından itbaren, bu partilerin temsilcileri ile CHP Millet Meclisi Grup Başkan Vekili Kemali Beyazıt ğayriresmi toplantılar yaparak, Tasarının kanunlaşması yolunda güçbirliğine gitmek üzere prensip kararına vardılar. YTP'nin Recai İskenderoğlu, CKMP'nin Faruk Küreli ve MP nin de İsmail Hakkı Akdoğan tarafından temsil edildiği bu toplantılarda üzerinde durulan başlıca husus. Tasarının Adalet ve Anayasa komisyonlarında değil de Geçici Komisyonda ele alınması ve bir an önce Meclise sevkedilmesi oldu. Bu konuda Adalet Bakanı Sırrı. Atalay tarafından Millet Meclisi Başkanlığına bir önerge verilmiş bulunuyordu. yapılacak iş önergenin oya konulacağı Cuma günü cam kadro halinde Mecliste bulunmaktan ibaretti. 12 kişilik Komisyonda yarıyarıya bir ekseriyet olduğuna göre, Tasarının birkaç gün içinde Meclise sunulması işten bile değildi.

Ancak, önceki hafta Cuma günü yapılan toplantıda evdeki hesabın çarşıya uymadığı görüldü. O gün, daha önce alınmış bulunan prensip kararının tersine, ne CHP ve ne de küçük partiler bütün üyelerini Meclise getirdiler. AP'nin açık oylama istemesi üzerine yapılan oylamada nisap sağlanamadı. Geçici Komisyonla ilgili önerge Salı günkü oturuma kaldı. AP, geçen yıl sık sık uyguladığı obstrüksiyonda gene başarı kazanmıştı.

Aynı metod Salı günü yeniden tekrarlandı. Önergenin oya konulmasından önce beş AP milletvekili açık oylama istemiş ve AP, grup halinde salonu terketmişti. Ancak bu arada, açık oylama önergesini veren beş AP'li milletvekili de dalgınlıkla salondan ayrılmıştı, içerde bulunan 225 milletvekiline bu beş milletvekili de eklenince nisabın bulunduğu anlaşıldı ve Geçici Komisyonla ilglli önerge oya sunularak, birkaç dakika içinde kabul edildi. Salonun yan kısmındaki camlı bölmeden içeriyi gözleyen AP'liler doğrusu bundan hiçbir şey anlıyamamışlardı. Telâşla içeri koşup itiraz ettiklerinde ise karar çoktan alınmış ve gündemin müteakip maddesine geçilmiş bulunuyordu.

Kördöğüşü

Geçici Komisyon üyeleri, o gece yataklarından polis tarafından kaldırıldıklarında doğrusu bir hayli şaşırdılar. Çoğunun aklına bir takım olmadık şeyler geldi. Oysa içtüzüğe göre, Geçici Komisyon ertesi gün olağanüstü toplantıya çağırılıyordu. Üyeler ancak meselenin aslını öğrendikten sonra rahat bir nefes alabildiler.

Çarşamba sabahı saat ll'de yapıta» Geçici Komisyon toplantısı tamamen usul tartışmaları ile geçti. AP'liler, İçtüzüğü ileri sürerek, Tasarının en az 48 saat sonra ele alınabileceğini iddia ettiler. Bağımsız Burhan Apaydın, "bir Başvekilin, Grupta bir milletvekiline söz vermediği için asılmış olduğunu" söyledi. CHP'liler bunun olağanüstü toplantı olduğunu ileri sürdüler. Nihayet, CKMP temsilcisi Faruk Kürelinin önergesi kabul edildi ve Komisyonun ertest gün saat 11' de toplanması kararlaştırıldı.

Perşembe günkü toplantıda tasarının tümü görüşüldü. Toplantıda, başta Kemal Bağcıoğlu ve İhsan.Tombuş olmak üzere, bütün AP'liler ikişer üçer defa söz alarak, daha önce söylenmiş bir takım sloganları tekrarladılar: CHP, sırf AP'nin iktidara gelmesini önlemek için bu kanunu getirmişti, mevcut Hükümet bir azınlık hükümetiydi, oysa memlekette kuvvetli ve müstakar bir hükümete ihtiyaç duyulmaktaydı, Tasarı Türkiyede parti adedini arttıracaktı, böylelikle aşırı sağ ce sol Parlamentoda temsil edilebilecekti, vesaire vesaire...

Bu arada. CHP'nin 1946'dan önce "Çoğunluk sistemi"ni savunduğu, bu fikirden şimdi dönmüş olmasının sebeplerini ise çıkarcılıkta aramak gerektiği, aynı şekilde Adalet Bakanı Sırrı Atalayın da Kurucu Mecliste "Dar blöge sistemi"ni savunduğu halde, şimdi ortaya Milli Bakiyeler sisteminin koruyucusu olarak çıktığı itirazlarında bulunuldu.

CHP adına konuşan Zeki Baltacıoğlu, Ali Cüceoğlu ve Mehmet Köker ise, tenkidleri, meseleyi rejim açısından ele alarak cevaplandırdılar. Yakın geçmişten örnekler vererek iki ihtilâl teşebbüsünün önlenmesinde küçük partilerin büyük çapta rolü olduğunu, rejimin milletin iki kampa ay-

Seçim Komisyonu Mecliste çalışıyor
Akıl için yol birdir

rılmaması ile korunabileceğini, bu Tasarının CHP'ye de en az AP kadar zarar verdiğini, ancak partilerüstü meseleler sözkonusu olduğu zaman parti menfaatlerinin ikinci plânda kalması gerektiğini söylediler. Sırrı Atalay ise o zamanlar bir Kurucu Meclis üyesi olarak fikrini söylediğini, şimdi ise Hükümet adına Hükümetin fikirlerini savunduğunu ifade etti.

CKMP temsilcisi Faruk Küreli ile MP temsilcisi İsmail Hakkı Akdoğan ve Bağımsız Burhan Apaydın da birer konuşma yaparak, Tasarının bir sadaka sistemi getirmediğini, küçük partilerin bu Tasarıyla diğer partilerden oy çalmadıklarını, tersine, kendi oylarından faydalanan büyük partiler olduğunu söylediler.

Sivri lâflar

Cuma günkü toplantı oldukça sakin bir hava içinde başladı. Gündemdeki madde partilerin seçimlere katılabilme şartları ile ilgiliydi ve bu hususta partiler arasında bir fikir ayrılığı yoktu. Sabahki görüşmelerin tek özelliğini, bütün Komisyon ürelerinin hedef olarak Türkiye İşçi Partisini seçmeleri teşkil etti. Üyeler, açıkça söylememekle beraber, TİP'in seçimlere girmesini önliyecek nitelikte maddeler teklif ediyorlardı. Nihayet mesele pratik bir çözüm yoluna bağlandı: Parlâmentoda Grupları olmıyan partilerin genel seçimlere girebilmesi için en az 15 ilde teşkilât kurmuş olması şart koşuldu. Parlâmentoda Grupu olan partiler için bu şart aranmıyacaktı.

Gündemin diğer maddesini ise seçim tarihi teşkil etmekteydi. Görüşmeler boyunca en çok gürültü bu madde üzerinde koptu AP'liler müstakar bir hükümetin kurulması için erken seçimi şart kabul ediyorlar, hukuki mesnet olarak da Seçim Kanununu gösteriyorlardı. CHP liler ve küçük parti temsilcileri ise, Anayasanın, seçimlerin dört yılda bir yapılmasını öngördüğünü ileri sürerek, bu dört yılın 1965 Ekim ayında dolacağını iddia ediyorlardı. Bir ara Komisyona gelerek bu konuda bilgi veren CHP Çanakkale milletvekili Şefik İnan ise meseleyi şöyle İzah etti:

"— O zamanlar bir an önce seçimlere gitmek istiyorduk. Bu sebeple Kurucu Mecliste Seçim Kanununu hazırlarken seçim tarihi olarak Haziran ayını kabul ettik. Ancak Anayasa, Seçim Kanunundan daha geç hazırlanmıştır ve bu sebeple maddeler farklıdır. Asıl bağlayıcı nitelikte olan kanun Anayasa olduğuna göre, Anayasaya itibar etmek gerekir..."

Bundan sonra AP'liler, seçimlerin Mayıs sonunda, yapılması yolunda bir önerge verdiler, önerge 8'e karşı 4 oyla reddedildi. Ekim ayında seçimi ön gören madde de gene AP'li üyelere ait 4 muhalif oya karşılık 8 oyla kabul edildi.

Cumartesi günkü toplantıda ise Tasarının asıl önemli maddelerini teşkil eden Millî Bakiyeler sistemi ve bunun illerde uygulanması ile ilgili maddeler görüşüldü. Her iki madde üzerinde de gerek AP lilerin ve gerekse CHP'li temsilcilerin sözleri, Tasarının bütünü görüşülürken söylenenlerden pek farklı olmadı. AP'li delegeler iki gün önceki sloganları birkaç kelime değişikliğiyle yeniden tekrarladılar. Başta Zeki Baltacıoğlu olmak üzere CHP'liler de bunlara gerekli cevapları verdiler. Bu arada görüşmelerin başlıca özelliğini, tartışmalarda dozun biraz fazlaca kaçırılması teşkil etti.

Bir ara, İhsan Tombuşun getirilen Tasarının menfur emeller taşıdığını söylemesi üzerine salon karıştıysa da, Tombuşun, daha sonra sözlerini tavzih ederek, "Geçmiş devri kasdetmiştim" demesi üzerine sinirli hava biraz yatıştı.

AP'li Talât Asalın, bu kanunun parti adedi artıracağından yakınması ve "Biraraya gelen her on baldırı çıplak parti kurup seçimlere katılabilecek" demesi ve Burhan Apaydının da buna "On baldırıçıplak gibi on hilekâr da biraraya gelip bir partinin teşkilatını çökertebilir şeklinde cevap vermesi günün sivri lâflarını teşkil etti.

O gün saat 22'ye kadar devam eden görüşmelerde Tasarının gerek sistem ve gerekse uygulaması ile ilgili maddeleri 4 muhalif oya karşılık 7 oyla -MP temsilcisi İsmail Hakkı Akdoğan bu toplantıda bulunmamıştır- kabul edildi. Badirenin ilk kısmı böylece atlatılmış oluyordu.

Kanunlar

Gizli toplantılar

Önceki hafta, İzmir Ticaret Odasının toplantı salonu önemli bazı müzakerelere sahne oldu. Fakat Türkiyede pek yakında ciddi olaylara yol açacağından şüphe edilmiyen toplantının gündemi, basından, mümkün olduğu kadar, gizlendi.

Yapılan gizli toplantıların gündemi, doğrudan doğruya türk işçisinin mukadderatı ile ilgilidir ve Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana ilk defa işçilere tanınan bir hakkın kısıtlanmasını derpiş etmektedir. Her branşta türk işçisine tanınan bazı haklarda olduğu gibi özel sektör

Okuyucu Mektupları

Açıklama.

Mecmuanızın 25 Aralık 1964 tarihli sayısında benim Sosyalist Kültür Derneğinin her toplantısına katıldığım ve ben sosyalistim dediğim yolunda bir yazı yayınlanmıştır. Tamamen asılsız olan bu haberi tekzip ederim.

Sosyalist Kültür Derneğinin bazı konferanslarına dinleyici olarak katıldığım doğrudur. Ancak bunların hiçbirinde "ben sosyalistim" tarzında bir beyanda bulunmadım. Bilakis politikacıların Türkiyenin ekonomik ve politik gerçeklerini gözetmeleri ve hiçbir dar ekonomik görüşe saplanıp kalmamaları fikrini, bu dernekde bir sohbet esnasında savundum. Esasen bu konular üzerindeki düşüncelerimi muhtelif makale ve konuşmalarımla belirtmiş bulunmaktayım.

Gökhan Evliyaoğlu

AKİS'in son sayılarındaki değişik hava bizleri son derece memnun etti. Zaten nezaman, "yeniliklerle çıkacağız" diye bildirseniz, sonucu merakla beklemekteyiz. Bu konuda hiçbir zaman hayal kırıklığına uğramadık. Sevincimiz biraz da buradan gelmektedir. Kanaatimizce AKİS, dediğini yapan bir mecmuadır ve onun bu tutumu, uzun ömürlülüğünün bir teminatıdır.

Kapaktaki değişikliğin giderek daha mükemmel, daha tatminkâr olacağını ümid etmekteyiz. Bugünkü haliyle bile tamamen yeni bir hava taşımaktadır. Hele Metin Tokerin gezi yazılarını büyük bir ilgiyle okumaktayız. Dileğimiz, bu gibi yazıların mecmuada eksik olmamasıdır.

Hepinize başarılar dileriz.

İstanbul
Ali Yazarer - Mustafa Yaprak

Son günlerde AKİS'te Kıbrıs ile ilgili yazılar okuyamaz olduk. Merak ediyoruz: acaba sebebi nedir? AKİS'in bu konuyu tamamen kendine has bir açıdan ele alışı biz okuyucuları tatmin ediyordu, şimdiyse bundan mahrum kalmış bulunuyoruz. Kıbrıs meselesindeki son gelişmeleri mecmuamızdan okumayı çok isterdik.

Başyazar Metin Tokerin Avrupa intibalarını ilgiyle izlemekteyiz. Acaba bu yazılar daha nekadar devam edecektir?

AKİS'e, uygulamaya başladığı değişiklik konusunda bilhassa basarılar dileriz.

Memduh Yürekli - Adana

temsilcileri, 24 Temmuz 1963 günü yürürlüğe girerek tatbik mevkiine konulan 275 sayılı "Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanunu" na karşı da, daha o zamandan beri tepki göstermiş, fakat bu tepkiler bugün olduğu gibi fiili bir teşebbüse inkılâp etmemiştir, Özel sektör temsilcileri, 275 sayılı kanuna karşı ilk fiili tepkiyi önceki hafta içinde gösterdiler. Uzun zamandır yapılan hazırlıklar, Ticaret Odası salonundaki gizli toplantıda açığa vuruldu, bu Kanunun tâdil edilmesi yolunda ciddi faaliyete geçildi.

Türkiye Odalar Birliği ile İzmir Ticaret ve Ege Bölgesi Sanayi Odası yöneticilerinin katıldığı ve Türkiye İşverenler Sendikaları Konfederasyonu tarafından düzenlenen İzmir toplantısı tam bir gizlilik içinde cereyan etti. Gündem hakkında basına bilgi verilmemesi konusunda, müzakereciler namus sözü vermişlerdi. Gizli toplantının gündemi tek maddeden ibaretti ve doğrudan doğruya 275 sayılı "Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanunu" nun değiştirilmesini hedef tutuyordu. Gizil toplantıda, özellikle 275 sayılı kanunun "Bugünün şartlarına ve mevcut ihtiyaçlara uymadığı" kanaati, Özel sektör temsilcileri arasında hakimdi. Bu kanunun "İşçi-İşveren" münasebetlerinin yeni esaslara bağlanması lüzumu üzerinde duruldu. 275 sayılı kanun madde madde ele alındı ve değiştirilmesi zaruri görülen maddeler tesbit edilerek, kanun üzerinde gerekli değişiklikler bir ön tasarı halinde hazırlandı. Müzakereciler ayrıca, değiştirilmesi gereken maddelere kendi yönlerinden birer de gerekçe eklediler.

Seyreyleyin gümbürtüyü!

Bünyemize uymadığı iddia edilen kanunun tadili konusundaki gerekçelerini Özel sektör temsilcileri şöyle özetlemektedirler :

"Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanunları memleket ekonomisi içm zararlı neticeler yaratmakta ve özellikle sanayiciler, bu Kanunun baskısı altında yatırım yapmaktan kaçınmaktadırlar. Sanayiin inkişafı için gayret sarfedildiği bir sırada, bu inkişafı önliyecek faktörler ortadan kaldırılmalı ve İşçi-İşveren münasebetleri yurt ekonomisine uygun bir şekilde yeniden düzenlenmelidir."

Bu gerekçe ile "Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanunu" nun değiştirilmesine lüzum olduğunu iddia eden Özel sektör temsilcileri, Kanunun hangi maddelerinde değişiklik yapılmasını istediklerini son derece gizli tutmakta ve herhangi bir açıklamada bulunmamaktadırlar. Ancak, değişikliğin en kısa zamanda yapılmasına değinmekte ve konunun en kısa zamanda Hükümete bir rapor halinde sunulacağım açıklamaktadırlar. Bu bakımdan, önümüzdeki günler içinde Hükümete, dolayısile kamu oyuna aksedeceği anlaşılan özel sektör görüşlerinin, yurt çapında tepkilere ve olaylara yol açacağından şüphe edilmemektedir.

Nitekim İzmirdeki gizli toplantıya katılan Özel sektör temsilcileri, bu tepkiyi beklediklerini ifadeden kaçınmamakta ve :

"— Bu tepkiyi bekliyoruz. Elbette büyük gürültüler olacaktır. Fakat biz, görüşlerimizin gerçeklere uygun olduğunu söylemekten çekinmiyeceğiz" demektedirler.

Ne var ki, toplantı dışında kalan bazı özel sektör temsilcileri ise bugünkü atmosfer içinde, hele seçim arefesinde Hükümetin, 275 sayılı kanunda değişiklik yapmağa yanaşmıyacağını, keza hiç bir siyasî iktidarın böyle tehlikeli bir oyuna girişemiyeceğinde ittifak etmektedirler.

Ya şimdi ne olacak?

İşin garip yönü, İşverenler tarafından özel bir titizlikle saklanan bu sırrın Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (Türk-İş) tarafından, hem de bütün detayları ile bilinmesidir. Nitekim Konfederasyonun Genel Sekreteri Halil Tunç, haftanın ortalarında Çarşamba günü kendisiyle görüşen bir AKİS'çiye :

"— İzmirde yapılan bu toplantıyı ve içeride ne gibi kararlar alındığını gayet iyi biliyoruz. Kendilerine verilecek cevapları hazırladık" dedi.

Ancak "Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanunu" na şimşekler sadece İşverenler tarafından yöneltilmemektedir. Aynı şekilde işçiler de bu Kanunun uygulamasından doğan bazı mahzurlardan bahsetmekte ve bunların düzeltilmesi yolunda çaba göstereceklerini söylemektedirler. Fakat bu iki kampın, değiştirilmesini istediği maddeler ayrı ayrıdır

İşverenlerin grev uygulamasından şikâyetlerinin yanısıra. İşçiler kamu idarelerinde çalışanların da sendika kurabilme hakkına sahip olmalarının, Kanunun 2. maddesinin bu amacı gerçekleştirecek şekilde değiştirilmesini istemektedirler. Türk-İş Araştırma Bürosu tarafından değiştirilmesi istenen maddeler tek tek tesbit edilmiş bulunmaktadır. Toplu sözleşmelere çağrı yetkisi, dayanışma aidatı, hükümetin teşmil yetkisi bunlardan bazılarıdır. Türk-İş ayrıca hükümetin grevlere müdahale yetkişinin de sınırlandırılmasını istemektedir.

DIŞ GEZİLER

Fransa

Generalden sonra

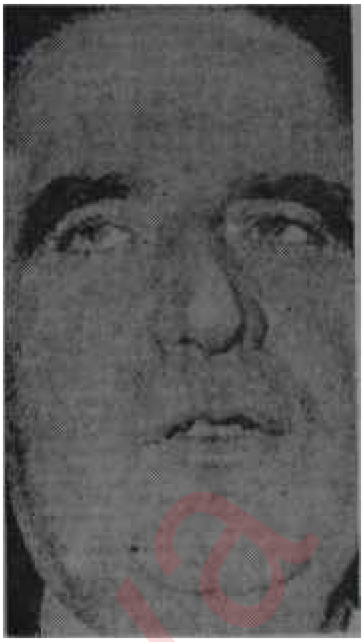
yeni bir yıla girerken Batı Avrupada bir "geZi yapmış olan Başyazarımız Metin Toker bu hafta Fransayı anlatmaktadır. Fransa, bir bakıma Türkiyenin durumuna- benzer bir manzara göstermektedir. Orada da "Milli Kahraman" olan bir general şahısıyla kaim bir idare tarzını devam ettirmektedir. Metin Toker yazısında hem bu idarenin meşruiyet temellerini incelemekte, hem de Genral de Gaulle'ü işbaşına getiren sebepleri anlatarak istikbâl hakkındaki tahminleri nakletmektedir.

Parisin hemen hemen tam merkezindeki bir büyük gazetenin yazı odasında bu gazetenin temel direklerinden olan bir meşhur yazar şöyle dedi :

"— Fransızlar, Generalle beraber oldukça Generalden sonra ne olacağını düşünmüyorlar. Doğrusu istenilirse bunu Generalin kendisi de düşünmüyor. Ama, bugün Fransanın en önemli meselesi budur. Zira, ne kadar büyük olursa olsun. General nihayet ebedi değildir."

Bu sözler, "Generalle beraber oldukça Generalden sonra ne olacağını düşünmeyen orta fransız" ın aksine, aydın fransızları ciddi şekil de endişelendiren hususu açığa vurmaktadır. General de Gauıle'den sonra rejim ne olacaktır? Buna Frangada kesin bir cevap veren yoktur.

Fakat, bundan önceki bir mesele hemen önümüzdeki Cumhurbaşkanlığı seçimidir. Generalin adaylığını koyacağı bilinmektedir. Generalin karşısındaki adaylar arasında ismi en çok bilinen kimse Marsilyanın sosyalist Belediye Başkanı Deferre'dir. Mücadele, - eğer bir mücadele olursa - bu iki aday arasında cereyan edecektir. Ama, Fransada '"sol" un pratikte ortadan tamamen kaybolmuş bulunması Marsilyanın sosyalist Belediye Başkanına fazla bir şans bırakmamaktadır. Bir mücadele, ancak komünistler General de Gaulle'ün rakibini desteklerlerse bahis konusu olacaktır. Bu, henüz kararlaştırılabilmiş değildir. Böyle bir işbirliği yapılsa dahi, gündelik hayatlarından memnun fransızların "istikrar" demek olan Generali, komünistlerin oyuyla desteklenen bir sosyalist Cumhurbaşkanı adayına feda etmeleri pek ufak bir ihtimaldir. Ni-- tekim, seçimlere yaklaşıldığı bir sırada anketler De Gaulle'ün itibarının yükseldiğini göstermektedir.

George Pompidou
Gözden düşüyor mu?

Michel Debre
Yıldızı parlak

Başkanlık rejimi

General de Gaulle Fransanın başına dramatik şartlar altında geçmiştir. Cezayirin Fransayı bir askeri ihtilalin eşiğine getirdiği ve Parise Cezayirdeki birliklere mensup paraşütcülerin inmesinin beklendiği bir sırada devrin Cumhurbaşkanı ve Meclisi, meşruiyet şuurlarını hiç aşmama ya dikkat ederek - bu dikkati General şart koşmuştur - De Gaulle'ün eline hemen bütün yetkileri terketmişlerdir. De Gaulle, gene meşruiyet sınırları içinde kalarak yeni bir sistem kurmuş, Cezayir Meselesini tasfiye etmiş, istikrarı sağlamıştır.

Parisin civarındaki bir köyde bulunan malikânesinden General de Gaulle, Cezayir Meselesi Fransayı altüst ettiği zaman alınıp Elysee sarayına getirilmiştir. Ama eğer General ondan bu yana Elysee sarayında kalmışsa ve bugün tek dereceli Cumhurbaşkanı seçiminin en şanslı adayı ise bunun sebebini başka yerde aramak lâzımdır. Bunun sebebi, siyasi partilerden ve onların hâkim bulunduğu politika hayatından Fransanın gerçekten bıkmış olmasından başka şey değildir. Bu bıkkın'lık, Generalin getirdiği Başkanlık sistemini fransızların baş tacı yapmıştır.

Bu sistem içinde General de Gaulle'ün bir "mutlak hâkim" olduğunu söylemekte zerrece hata yoktur. Fransada General ne derse o olmaktadır. Gösterişi, cakayı seven, kendisinin büyüklüğünde Fransanın büyüklüğünü gören General de Gaule bir takım klasik demokrasi kaidelerini hiçe saymaktadır. Meselâ fransız radyo ve televizyonunda bitaraflıktan eser yoktur. Radyo ve televizyon sadece Generalin propagandasını yapmaktadır. Bütün devlet mekanizması doğrudan doğruya Generale bağlıdır ve General hiç bir itiraz kabul etmemektedir. Meselâ Generalin çizdiği sınırın dışına çıkmak cesaretini gösteren bir Büyük Elçi - Fransanın Brükseldeki eski Büyük Elçisi - bu cüretini işinden atılmakla ödemiştir. General Meclise tam manasıyla "boş ver mekte" dir, hele Senato ile, Senatonun Başkanı kendisine muhalif M. Monnerville'dir diye hemen hiç bir rabıta muhafaza etmemektedir. Halbuki M. Monnerviile şu anda, hukuken, Fransanın 2 numaralı adamıdır.

Başbakan ve Bakanlar da, - fransızların kullandıkları tâbirle -, "Büyük Charles'a karşı sorumludurlar ve "Büyük Charles" onları bir öğretmenin, daha doğrusu bir mubassırın öğrencileri idare ettiği gibi idare etmek-

tedir. De Gaulle kendisine ilk Başbakan olarak M. Debre'yi seçmiştir. Sonra onu değiştirmiş, yerine bugünkü Başbakan M. Pompidou'yu getirmiştir. Bir aralık M. Pompldou Generalin "resmi halef"i mevkiine çok yaklaşmıştır. Fakat şimdi M. Pompidou'nun gözden düşmek üzere bulunduğu yolunda Pariste rivayet çoktur ve M. Dobra tekrar göze girmenin eşigindedir.

Elysee sarayı "saray entrükaları" yönünden XIV. Louis'nin sarayından fazla farklı görünmemektedir. De Gaulle'ün Bakanları üzerindeki otoritesi XIV. Louis'nin otoritesinin aynıdır. Zaten "Büyük Charles"ın kendisini XIV. Louis gibi gördüğü bilinmektedir.

De Gaulle için Fransa, De Gaulle üm kendisidir.

Bu da bir demokrasi

Fransada General de Gaulle başka Başkanlık sistemlerindeki Başkanlardan daha fazla kudret sahibidir. Meselâ Amerika Cumhurbaşkanı, bütün yetkilerine rağmen Amerikaya De Gaulle'ün Fransaya hakim olduğu nisbette hakim değildir. Bir çok Güney Amerika memleketinde de durum budur. Ancak bundan. Generalin statüsünün meşru bulunmadığı, yahut demokrasiyle alakalı olmadığı neticesini çıkarmak kabil değildir.

Bir defa, General de Gaule veya partisi şimdiye kadar seçimleri hep kazanmıştır. Bu defa da, General kaderini halkın oylarına emanet etmektedir. General bir müşküle karşılaştığında referanduma gitmektedir. Halk bu referandumlarda daima Generalin fikirlerinden yana cephe almıştır. Bunun dışında basın hürriyeti de mevcuttur. Gerçi arada sırada gazete veya kitap toplatma hâdiseleri cereyan etmekte ve buna alışmamış fransızları heyecanlandırmaktadır ama General de Gaulle gayet sivri bir çok okun hedefidir ve Parisin meşhur şansoniyelerinde Başkan ile serbestçe ve rahatça "matrak geçilmekte" dir. Meselâ Fransanın tanınmış mizah dergisi "Zincire vurulmuş ördek" General de Gaulle'e adamakıllı takılmaktan vazgeçmemekte, onun Başbakanıyla Bakanlarını ise her hafta hırpalamaktadır.

Ancak bunlar, Generalin iktidarının klasik manâda demokratik olup olmadığının tartışılmasını önlememektedir. Fransada bir çok kimsenin inancı Generalin verdiği hürriyetin Fransayı bir hür memleket haline getirmeye kâfi bulunmadığıdır. Ne var ki. "hürriyet rejimi" denilen o partiler devri fransızlan öylesine bizar etmiştir ki Generali eski zamanlara, orta tabaka fransız tercih etmektedir.

General de Gaulle
Hakim-i mutlak!

Bugün Fransa, partilerin parlâmento oyunlarından rengini alan demokrasinin Batı Avrapada itibarını kaybetmiş bulunduğunun delilini teşkil etmektedir. Yakın bir tarihte İtalyanın da o usûlden bıktığını görmek kimseyi şaşırtmamalıdır. Zira Fransada kabine buhranları, bir Başkan seçmekteki müşkilât, partilerin asla bir araya gelmemeleri, kuvvetli bir icranın bulunmaması rejimin bütün itibarını yitirmiştir. Eğer Fransada iki kuvvetli parti bulunsaydı ve bunlar İngilterede, Almanyada, Iskandinavyada olduğu gibi sırayla siyasi hayatın temel direğini teşkil etselerdi belki Elysee sarayına De Gaulle hiç yerleşmez, yerleşse bile bu kadar kalmazdi. Fakat Fransada, tıpkı İtalyada olduğu gibi, seçimlerde oyların fazla dağılıp bölünmesi partiler rejimini daima hasta halde tutmuştur.

Fransızların, De Gaulle'ün ve sisteminin bütün aksaklıklarına rağmen ve istikbâl için bu sistem bir güven vermediği halde Generali destek lemeleri bundandır.

Generalin kozları

Bugün Fransa müreffeh bir devir icindedir. İktisadi durum da, mali durum da iyidir ve frank sapasağlam ayaktadır. Gerçi hayat son derece pahalıdır ama fransızın iştira gücü ken dişini çok müşkil mevkide bırakmamaktadır. İnsanlar gittikçe daha fazla kazanmaktadır. Tabii bu onların çalışma gücünü azaltmaktadır ama rahat, fransızların sevmediği bir şey değildir.

General de Gaulde Fransanın bu durumundan şahsen istifade etmektedir. Halbuki Fransanın kalkınmasının asıl mimarları başkalarıdır Mali ve iktisadi durum en son M. Pinay tarafından zapt-ı rapt altına alınmıştır. General bir çok şeyi hazır bulmuş, onun getirdiği istikrar bunların verimini arttırmış, böylece De Gaulle "büyüklük merâkı"nın masrafını çıkartmak imkânını eline geçirmiştir. Generalin orta fransızın sırtına, orta fransızın hiç haberi olmaksızın büyük külfet yükleyen meraklarının başında atom bombası gelmektedir. Fransa ilk atom bombasını patlatmıştır ve bunlardan yapmıştır. Ancak bu nükleer silâhın bir nevî oyuncak olduğunu herkes bilmektedir. General, çizdiği "dünya politikası" nı yürütmek için bu koza muhtaç bulunduğundan bu politikayı değiştirmediği takdirde daha fazla masrafı göze almak zorunda kalacaktır.

Zira bugün "dünya politikası" pahalı bir lükstür ve Fransanın, bütün varlığına rağmen bu lüksü karşılayacak imkânları yoktur. Belki de ondan dolayıdır ki General de Gauıle fransızları mütemadiyen çocuk yapmağa, daha çok çocuk yapmağa, hep çocuk yapmağa teşvik etmektedir. Generalin ifadesine göre Fransa 100 mil

MLF MESELESİ

Türkiyenin MLF'e katılmama kararı vermesi, kolaylıkla tahmin edilebileceği gibi batı çevrelerinde derin akislere yol açmıştır. MLF adı altında bilinen Çok Tarafta Atom Gücü projesi "Made in U.S.A." olmakla beraber, bununla asıl ilgilenen memleket Batı Almanyadır. Buna makabil Fransa projenin tam karşısındadır, İngiltere ise bir ara yol bulmaya çalışmaktadır. Bu hususiyetleriyle gerçekten "çok taraflı" olan proje halen her hangi bir gerçekleşme istidadına sahip görünmemektedir. Buna rağmen Türkiyenin kararı, daha ziyade özel sebeplerden, bilhassa Amerikada ve Almanyada adeta heyecan yaratmıştır.

Türkiyenin MLF ile ilgili kararının bir takdim şekli, bir de esası olmuştur. Kararın açığa vurulmasında meydana gelen bir talihsizlik hem çeşitli tefsirlere yol açmış, hem de Hükümeti müşkül mevkide bırakmıştır. Karar, bunu yazılmaması gerektiği kaydıyla ve gazetecilikte kullanılan tâbirle "background bilgi=haberleri iyi değerlendirmek için sahip olunması faydalı bilgi" olarak alan bir gazetede, bu husus kaale alınmaksızın ortaya atılmıştır: Bu, bazı devletlerin Ankaradaki temsilcilerinin Dışişleri Bakanlığından izahat istemelerine vesile verdiği gibi müttefiklerimizle aramızda da tatsızlığa yol açmıştır. Hükümet bunun maksatsız bir "gazeteci işgüzarlığı" olduğu yolunda samimi teminat vermiş, ama tabii bu, bütün bulutları dağıtmamıştır.

Allahtan ki hemen hemen aynı zamanda Amerikada ve Almanyada vukua gelen bu çeşit bir "haber kaçağı" bunun maalesef her memlekette olabileceği hususunda müttefiklerimizi ikna etmiş olmalıdır. Gerçekten de Amerika Dışişleri Bakanı Dean Rusk'un Washington'daki avrupalı muhabirlere "background bilgi" olarak söylediği sözler kendisine atfen yayınlanınca Almanya - Amerika münasebetlerinde hissedilir bir soğukluk başgöstermiştir. Rusk'nı gürültü yaratan sözlerinin de MLF ve Almanyanın birleştirilmesi gibi Bonn için hayati önemde meselelerle ilgili olması işin bir başka tuhaflığıdır.

Türkiyenin kararının bir talihsizlik neticesi vaktinden evvel yayınlanması, bir noktada daha memleketi sıkıntın vaziyette bırakmıştır. Karar gazetede çıktığı sırada Podgorniyin başkanlığındaki rus heyeti Türkiyede bulunmaktaydı. Ziyaretle karar bir çok zihinde, - haklı olarak -. derhal bir araya getirilmiş ve sanki Türkiyenin bunu, Podgorniy buradayken açıklamak istediği, bunun görüşmelerde varılan bir pazarlık neticesi olduğu sanılmıştır. Halbuki aksine, hadise Türkiyenin görüşmelerdeki durumunu ancak zayıflatabilecek niteliktedir. Bazı yabancı ajansların yaptıktan "Kıbrısa. karşı MLF" tefsiri doğruysa, bizim bir şey almadan bir şey verme durumuna düşmemiz her halde kararın takdim şeklinin herkesten çok Hükümeti üzdüğünü tartışma kaldırmayacak tarzda insaflı gözlerin önüne sermektedir. Türkiye kararın bu tarzda açıklanmasından hiç bir şey kazanmamıştır, aksine, başı ağrımıştır.

Şimdi, olay gün ışığına çıktıktan sonra açıklanan husus Türkiyenin bu kararı Podgorniy Heyeti buradayken almadığıdır. Karar daha önce alınmış, amerikalılara bildirilmiştir. Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin Paristeki NATO toplantısına gittiğinde durumu General Finletter'e duyurmuştur. Amerika Türkiyeden bu konuda bir açıklamayı hemen yapmamasını istemiş, bir mehil üzerinde mutabakata varılmıştır. Bu da, kararın tak dim şeklinde Hükümetin bir parmağı olmadığının başka bir delilidir.

Amerika böyle bir mehili niçin istemiştir? Bunun sebebi MLF'in gerçekten NATO içinde bir arap saçı yaratmış bulunmasıdır. Amerika önce Almanyaya, bunun mutlaka gerçekleşeceği yolunda teminat vermiştir. Almanya bu söze dayanarak politikasına bir istikamet çizmistir. Fakat Fraınsanın dayatması bir süre sonra Washington'u tekrar düşünmeye mecbur etmiştir. MLF kurulduğu takdirde NATO'nun parçalanacağı hususu açıkça anlaşılmıştır. Doğrusu istenilirse, bu kuvvete Almanyadan başka memleket de fazla bir muhabbet göstermemiştir. MLF'in NATO'nun savunma gücüne bir tesir yapmayacağı ortadadır. Hatta artık bunun siyasi bir değeri dahi kalmamıştır. MLF sadece alınanların bazı manevi ihtiyaçlarını tatmin edecektir ve Almanyanın nükleer silâhın tetiğinde parmağının bulunduğu hissini almanlarda yaratacaktır.

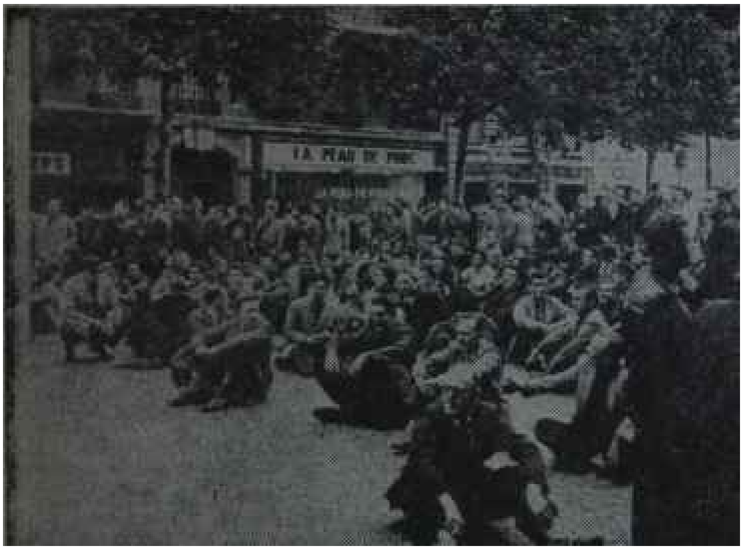
Tabii, sonunun bu olacağı ve bu kadar ihtiyata yol açacağı evvelden hesaplanabılseydi en iyi şey meseleyi ortaya atmamak olacaktı. Gerçekten de, müttefiklerarası görüşmelerde iş pişirilip kotarılmadan ve kesin mutabakata varılmadan MLF'in bir büyük mesele haline getirilmesi hata teşkil etmiştir. MLF'in bugünkü durumu dahi ilk ortaya atıldığı günkü durumundan farklıdır ve işin suya düşmesi ihtimâli yüzde ellinin çok üstündedir. Amerika, bir blokun lideri olarak meseleyi iyi idare edememiştir ve çok mavi boncuk dağıtması hesap gününde kendisini müşkil mevkide bırakmıştır.

Seçimler arefesindeki Almanya bu liderlik hatasının bedelini ödemeye mecbur kalmaktan ciddi şekilde endişe etmektedir.

Durum bu olunca, Türkiyenin karanının takdim şeklindeki ciddi talihsizlik bir yana bu kararın esası üzerinde Türkiyeyi kınamaya kalkışmak haksızlık ve insafsızlıktır. Türkiye MLF'i kabul etmeyen, bunda şimdi fayda görmeyen tek NATO memleketi değildir.

Türkiye Almanyanın dostudur. Bu dostluk sağlam ve kökü derin temellere dayanmaktadır. Almanyanın bir gün birleştirilebilmesi ve geçmişin tamamen tasfiye edilmesi Ankaranın en samimi arzusudur. Ama eğer bir türk, kendisi için Almanyanın birleştirilmesinin veya Almanyanın MLF'e katılmasının Kıbrıstan daha önemli olduğunu söyleyecek olursa ona kim inanabilir? Kıbrıs Türkiyenin nazarında MLF'i gölgede bırakacak bir me--ledir ve o meselenin hallini kolaylaştıracak bir politika gütmek her türk hükümeti için başlıca görevdir. Eğer Türkiye güvenliğimizi bağladığımız sistemi Kıbrıs için zayıf düşürebilecek bir karar alırsa müttefiklerimizin burulması haklı görülebilir.

Ama MLF'in bu sistemi zayıflatmak mı, yoksa kuvvetlendirmek mi istidadında bir proje olduğu hususu umumi menfaat göz önünde bulundurularak söylenirse acaba cevap ne olacaktır?.

Fransada grev yapan halk

Generalin dertleri

yonluk bir nüfusu geçindirebilecek haldedir. Eğer Avrupanın göbeğinde 100 milyon fransız bulunursa, De Gaulle Fransanın bir büyük dünya devleti olacağından emindir.

Ancak bu, çok tartışılacak bir konudur. Zira fazla nüfus her zaman memleketleri büyük dünya devleti haline getirmemektedir.

Dış politika meseleleri

General, hiç bir zaman dış , politikada mahir bir oyuncu olmamıştır. Fazla sert ve katı hali kendisinden çok kimsenin sempatisini esirgemiş, De Gaule'ü bir menfi adam yapıp çıkartmıştır. Bu, dünya meselelerinde Fransanın çapından büyük bir rol oynamaya kalkışınca General için hep handikap olmuştur.

De Gaulle, bir fransız tabiriyle "pozör" dür. Mesela, bütün nutuklarını kelimesi kelimesine ezberlemekte, aynanın önüne geçip çocuk gibi bunların provasını yapmakta, halkın veya televizyonun, yahut gazetecilerin karşısına böyle çıkmaktadır. Tabii bu pozculuk dış politika görüşmelerinde da devam etmektedir ve General muhatapları üzerinde sevimli tesir bırakmamaktadır.

Generalin Avrupa politikasının başarı kazanmamasının ye Avrupayı teşkil edecek memleketlerden çoğunun gözlerini Parise çevirmeyi reddetmesinin sebebi budur. De Gaulle Avrupa üzerinde bir amerikan hegemonyasına karşı vaziyet almıştır. Ama herkes kolayca hissetmektedir ki General bu hegemonyanın yerine fransız hegemonyasını koymak istemektedir.

Fransanın Dışişleri Bakanlığı "Ouai d'Orsay" üi büyük ve gösterişli bir odasında Generalin Dışişleri Bakanı M. Couve de Murville bu satırların yazarına Avrupanın niçin güvenliğini Amerikanın nükleer bombasına bağlayamayacağını izah etti. Fakat bu izahat bir noktayı açıkta bırakmaktadır: Peki, Avrupa kendi savunması için amerikan değil de fransız bombasına güvenmeye kalksa - güvenemez ya... bu kendisine daha mı fazla itimat verecektir? Zira, Amerikanın bombasını kendi menfaatini her şeyden fazla gözeterek kullanacağı doğrudur ama bu hal Fransa için de varit değil midir? Her halde De Gaulle'ün tutumu Avrupanın birleşmesindeki müşkillerden birini, belki de bir esasısını teşkil etmektedir..

Bu politika ve onun gerektirdiği masraflar De Gaulle'ün bir gün Fransayı çok müşkül mevkide bırakacağı endişesini hemen bütün fransız düşünürlerinin kalbine serpmektedir. General Fransa için "günü gününe yaşama"nın âletidir. Gün, güzel ve tatlı gündür. Müşkiller pembe renkli bulutların arkasında saklıdır. Halk, yarını düşünmemenin rahatlığı içindedir. Bunların sembolü olduğu içindir ki General, partisi önümüzdeki mahalli seçimlerde fazla şanslı görünmemekle beraber fransız milleti tarafından tekrar Elysee sarayına gönderilecektir.

Bunun bir başka sebebi de, Generale karşı bile siyasi partilerin birleşmekte gösterdikleri acizdir. Bu partiler mahalli seçimlerde birleşebilseler mahalli seçimleri General için kolayca bir hezimet haline sokabilirler. Bilhassa "sol" un kendi arasındaki çekişmeleri ve "sol" ile "orta" nın bir türlü bir araya gelememesi kuvvetleri, bölmektedir. Tabii "sol" un perişanlığı ve halâ küçük hesaplardan kurtulamaması Fransada siyasi partileri düşmüş oldukları çukurdan kurtarmamaktadır. Bunların hiç birinin başında Generalle şahsiyeti itibariyle aşık atacak bir kimsenin bulunmaması ve etrafına kuvvetleri toplayamaması Fransada De Gaulle Statüsünün devam edeceğinin delilini teşkil etmektedir.

YAYINLAR

ASKER CIGARASI

Necmi Onurun hikayeleri, Toplum Yayınları sanat dizisi 3, İstanbul Gün Matbaası 1964, 118 sayfa 3 lira. İsteme adresi: P.K. 36 - Beyaz - İstanbul

Necmi Onur daha çok gazete röportajları ile tanınmış, bir yazardır. Zaman zaman sansasyon dozunu fazlaca kaçırmasına rağmen, röportajları daima ilgi ile okunur. Bundan bir-iki yıl önce kitap haline de getirip yayınladığı "Mezarlarında Yaşıyanlar" adlı röportajı büyük ilgi yaratmıştı. Necmi Onurun "Asker Cıgaracsı" adıyla yayınladığı hikayeleri ise yazarın sadece bir gazete yazarı olarak kalmak niyetinde olmadığını gösteriyor.

Asker Cigarası adlı kitapta 24 hikâyer yer alıyor. Bunlar öyle hikayeler ki her biri adeta başlı başına birer röportaj. Yazarın hikâye adını verdiği bu yazılar ne hikayenin klasik tanımına uyuyor, ne de röportajın. İkisi arası birşey Necmi Onur gerçekçi bir yazar. Bu bakımdan, hikaye - röportajlarının kahramanlarına gerçek kişiler diye bakmak mümkün, öyle anlaşılıyor ki yazar, bunları gazetecilik mesleğinin koşullarını yerine getirirken tanımış, düşünmüş taşınmış, "gündelik bir gazetenin sütunları arasında bu tipleri can landırıp unutturacağıma, hikaye haline getireyim" demiş ve dediğini de yapmış.

Necmi Onur çok başarılı bir hikayeci değil Meselâ Sabahattin Ali, Sait Faik, Orhan Kemal gibi yazarlarla Necmi Onuru karşılaştırmak zor. Ama yazdıkları gene de öyle önemsenmiyecek, bir kenara atılacak şeyler değil "Okunabilir ye istifade edilebilir."

GÜNEŞ ÜLKESİ

Nevzat üstünün şiirleri, Orhan Mete Matbaası İstanbul 1964, 32 sayfa 3 lira.

"Güneş ülkesi". Nevzat üstünün altıncı şiir kitabı. Daha önce sırasıyla yayınladığı şiir kitaplarının adları şunlar: Oluş, Yaşadığımız Devre Dair Şiirler. Cüceler Çarşısı, Yitikler Kapısı, Yaşama Duvarı...

Nevzat Üstün oldukça uzun suredir şiirle uğraşan bir kişi Özel hayatı da oldukça değişik. Bilhassa İstanbulun şiirle, şairle, sanatla ilgili çevrelerinde ünü oldukça yaygın. Ama buna karşılık, altı kitaplı şair Nevzat Üstün, Türkiyenin pek çok şairi gibi, halktan kopuk, halka uzak. Üstünün Anadolu - da adını bilen, şiirlerini okuyan yok mu? Elbette ki var. Edebiyata, şiire meraklı bir takım gençler elbette ki ötekiler gibi onun da adını biliyorlardır, yazdıklarını okumuşlardır. Fakat bütün bunlar halk demek değildir ki...

Zaten bizim edebiyatımızın en bahtsız yönü de burası. Şairler şiir, hikayeciler hikâye, romancılar roman yazıyorlar, yazdıklarını yayınlıyorlar ama, kimin için? En kabadayısından 10 bin kişi için. 30 milyonda 10 bin kişi!... Ummanda bir damla bile değil. İşte Nevzat Üstün de bunlardan biri.

Nevzat Üstün kendi çevresi için iyide bir şair, okunur bir şair. Arada bir, Batı sür akımlarının etkisiyle, an tanısızlıktan esprili şiire kadar çeşitli sapmalar yapıyor ama, ana hatlarıyla mısralarında sağlam bir yapı var. İnsan bunları okurken, zaman zaman bir mısraı, hattâ bazan birkaç mısraı birden tekrarlamak, aklında tutmak istiyor, içinin ısındığını hissediyor. Nevar ki bu sıcaklık, bu içtenlik çok sürmüyor. İşte "Güneş ülkesi"nden böye ışıltılı, sıcak bir bölüm: "Tükenmezliğin sularına giriyorum seninle - Güney Denizlerinin sarhoşluğuna - Büyütsün diye - Doyursun diye - İnsan gerçeğinin anası."

Nevzat üstün, kendini avutmak isteyen edebiyat meraklıları için okunacak bir şair. Hepsi o kadar!..

İlhami SOYSAL

K i t a p l a r

DR. RIZA NUR ÜZERİNE
Cavit Orhan Tütengilin incelemesi, Üçler Yayını, Güven Matbaası Ankara 1965, 80 sayfa 3 lira. İsteme adresi: P.K 36 - Bakanlıklar - Ankara

SOSYALİST TÜRKİYE
Ali Faik Cihanın incelemesi. Devrimci Yayınlar Kooperatifi (DYK), üçüncü kitap, İstanbul Matbaası 1965, 175 sayfa 5 lira, İsteme adresi: DYK Nuruosmaniye cad. Mengene sok, Fazilet Ap. Cagaloğlu, İstanbul.

FİZİKÇİLER
F. Dürrenmatt'ın oyunu, çeviren Zahide Gökberk, Ataç Kitabevi yayınları 77, Tiyatro dizisi 9, Ekin Basımevi İstanbul 1964, 85 sayfa 3 lira. İsteme adresi: Ataç Kltabevi, Ankara cad. 46 - İstanbul

DOĞRULAR
Albert Camus'un oyunu, çeviren Ferit Edgü Ataç Kitabevi yayınları 78, Tiyatro dizisi 10, Ekin Basımevi İstanbul 1964, 83 sayfa 3 lira. İsteme adresi: Ataç Kitabevi, Ankara cad. 45 - İstanbul

D e r g i l e r :

YENİ DERGİ

Yeni Dergi, Memet Fuat Bengünün De Yayınevi tarafından üç aydanberi çıkarılmakta olan aylık bir sanat dergisidir. Yeni Dergi avrupai bir dergi. Hatta biraz fazlaca avrupai.. Şiirler ve bir-iki eleştiri dışında, yazılarının çoğunluğu çeviri. Anlaşılan Memet Fuat, dünya sanat meseleriyle uğraşmaktan, yurt sanat meseleleriyle uğraşmağa pek fazla vakit bulamıyor.

Yeni Derginin Aralık sayısında Sartrein, Nobeı armağanını niçin kabul etmediğini anlatan bir yazısı var; Kafka lonesco. Michel Butor gibi yazarlardan da çeşitli konularda yazılar... Melih Cevdet ve Sabahattin Kudret Aksaldan da iki şiir yer almış. Ama ne yalan söyliyeyim, şiirleri tutmadan. Yeni Dergiyi çok kere sadece bir veya iki yazı için alıp okuyorum. Üst taran, fazla meraklılarını ilgilendiren bir hava taşıyor benim için. İ.S.

DÜNYADA OLUP BİTENLER

ingiltere

Eski askerler ölmez

Geride bıraktığımız haftanın son gü- -ü, yalnız İngiltere değil, bütün dünya tek bir haberle çalkalandı: Eski İngiliz Başbakanlarından Sir Winston Churchill, beyin damarlarından birindeki tıkanmadan ötürü, birdenbire ağır şekilde hastalanıp komaya girmişti. Şu satırların yazıldığı sırada, ihtiyar politika kurdu hayâtla ölümü birbirinden ayıran son köprü üzerinde yavaş yavaş uzaklara doğru kayıp gidiyordu.

Sir Winston Churohill'in bir daha hayata dönemeyecek şekilde hastalanması, her tarafta büyük üzüntü yarattı. Bazları ihtiyar kurdun bugüne kadar iki defa daha ölümün eşiğine kadar gelip geri döndüğünü düşünerek, aynı şeyin şimdi de tekrarlanmasını umdular. Bazıları da, eski Başbakanın Londradaki Hyde Park Gatedeki evinin önünde sabahlara kadar bekleyerek acı haberi kendi kulaklarıyla duymak istediler. Dünyanın dört bir tarafından Londraya iyilik dileyen telgraflar yağdı. Bu arada. Churchill'in eski arkadaşı İnönü de, ihtiyar politikacının hastalandığını duyar duymaz, bir telgraf çekerek iyilik dileklerini yolladı.

Sir Winston Churchill'in hastalandığını duyanlar, ister istemez, onun îkinci Dünya Savaşınm en kötü günlerinde bile dudağından purosu eksik olmayan mütebessim çehresini hatırladılar. Gerçekten Churchill, o günleri yaşayanların pek iyi hatırlayacakları gibi, müttefiklerin zaferi kazanacağından bir an şüpheye düşmemiş, askerleri bile şaşırtan ileri görüşü ve kuvvetli sezişiyle en güç durumları büyük bir kolaylıkla geçiştirmesini bilmiştir. Churchill'in müttefiklerin dâvasına inancı savaş boyunca yalnız ingiliz. halkını değil,bütün batılıları ayakta tutan en önemli kozlardan biri olmuştur.

Churchill'in savaşı yürütmekte gös terdiği başarıyı barışı hazırlarken de gösterdiği söylenemez. Avrupada beliren Sovyet tehlikesini gerçi ilk farkeden odur ama, o zamana kadar iş işten geçtiği için bunu önlemek mümkün olamamıştır. Eğer Almanyaya karşı açılan ikinci cephe Fransada değil de Churchill'in istediği gibi Balkanlarda açılsaydı, komünizmin yayılışı belki durdurulabilirdi. Fakat Churchill bu fikri ortaya attığı zaman karşısında yalnız Stalin'i değil, aynı zamanda Roosevelt'i de bulmuştur.

Churchill, İkinci Dünya Savaşını yürüten ünlü triyonun hayatta kalan son üyesidir. Bilindiği gibi, Roosevelt daha savaşın bittiğini görmeden dünyaya gözlerini yummuş, Stalin öleli de on yılı aşkın bir süre geçmiştir.Churchill'in dünyadan ayrılmasıyla savaş sırasında üç büyük devletin başında bulunan en yüksek kademeli idarecilerin üçü de tarih sayfaları arasına karışmış olacaktır.

Churchill ve Türkiye

Kaderin garip bir cilvesi, ingiliz halkı İngiltereyi İkinci Dünya Savaşından galip çıkaran Churchill'e barışı yapmak şerefini çok görmüştür. Savaşın sona erdiği günlerde yapılan seçimlerde Churchill yerini Atlee'ye bırakmak zorunda kalmış ve Muhafazakâr Parti 1952 yılına kadar muhalefette kalmıştır. Sir Winston Churchill 1952 yılında yeniden iktidara geldikten sonra da orada fazla kalmamış, ilerleyen yaşı yüzünden yerini, uzun yıllar kendi Dışişleri Bakanlığını yapan Eden'e bırakmıştır. Churchill'in yaptığı bu seçimin hiç de isabetli olmadığı bugün herkesin bildiği bir gerçektir.

Geçen yıl doksan yaşını tamamlayan Churchill'in türk târihinde de önemli bir yeri vardır. Bir kere, Birinci Dünya Savaşı sırasında İngilterenin başına Çanakkale macerasını açan, binlerce yetişkin türk evladının ölümü ve İngilterenin de büyük bir hezimetiyle sonuçlanan Gellibolu olayını yaratan Churchilldir. İkinci Dünya Savaşı sırasında Türkiyenin savaşa gir mesi için İnönünün üzerine en fazla baskı yapan devlet adamı da, gene Churchill'dir. İngiliz Başbakanı, Türkiyenin savaş içinde Sovyetler Birliği karşısında gösterdiği korkuyu anlamakta büyük güçlük çekmiş ve Türkiyenin savaşa katılması için elinden geleni yapmıştır. Eğer Başkan Roosevelt bu konuda biraz mütereddit davranmasaydı, Türkiyenin savaş dışında kalması gerçekten güç bir mesele olurdu.

Bununla beraber, doğrusunu söylemek gerekirse, savaşın sonu yaklaştıkça gerçeği ilk gören ve Birleşik Amerikayı Türkiye üzerindeki Sovyet tehdidi konusunda ilk uyaran da Churchill'dir.

Churchill'in ölümünün bütün dünya için büyük bir kayıp olacağından şüphe edilmemelidir.

Batı Avrupa

Zoraki uzlaşma

Fransız Devlet Başkanı General De Gaulle ile Batı Almanya Şansölyesi Dr. Adehauer bu hafta içinde Pariste Rambouillet sarayında başbaşa verdikleri zaman, hiç şüphesiz, her ikisinin niyeti de hiç değilse görünüşü kurtaracak bir anlaşmaya varmaktı. Nitekim böyle oldu ve iki ülkenin en yüksek kademeli idarecileri, son iki yıldır süregelen geçimsizlikleri bir tarafa bırakarak, eski frânsız - alman işbirliğini yeniden kuvvetlendirecek kararlar aldılar.

İşin doğrusu istenirse, böyle bir anlaşmada her iki tarafın da çıkarı olduğuna şüphe edilemez. Bir kere, diğer batılı devletler gibi Federal Almanya

da, General De Gaulle başta bulundukça Avrupada onun görüşüne aykırı bir karar alıp yürütmenin mümkün olamıyacağını anlamışlardır. Böyle olunca da De Gaulle'ün istemediği tasarıları benimsemenin hiçbir faydası yok tur. İkincisi, Federal Almanya ortak vurucu kuvvet konusunda De Gaulle-ün fazla üzerine giderse Fransanın da buna karşılık Doğu Almanyayı tanımasından korkmaktadır. Bilindiği gibi, Fransa, Oder - Neisse çizgisini Alman - Polonya sınırı olarak tanıyan ilk batılı devlettir. Böyle olunca, günün birinde Doğu Almanyayı tanımaması için de hiçbir sebep yoktur.

Nihayet, bu yaz Batı Almanyada seçimler yapılacaktır. Erhard hükümeti, seçimleri kazanmak istiyorsa, Almanyanın birleştirilmesi konusunda birşeyler yapmak zorundadır. Batı Almanya idarecilerinin bu konudaki ilk amaçlan, alman meselesini tartışacak dörtlü bir komisyonun kurulmasıdır. Birleşik Amerika, bu düşünceye karşı olmamakla beraber, Sovyetler Birliğiyle bütün Avrupa meseleleri üzerinde bir anlaşmaya varmadan Almanya meselesini ele almanın faydasızlığına inanmaktadır. Bu görüşe İngilterenin de katıldığı anlaşılmaktadır. Zira Bonnun kurulmasını istediği komisyonun başarı kazanacağını ummamaktadır. Üstelik İngiltere, Federal Almanyanın ortak bir vurucu kuvvet içinde söz sahibi olmasını, çekirdekli silâhların tetiğine dokunmasını da istememektedir. Bütün bunlar bir araya gelince, Batı Almanya için yeniden Fransaya yanaşmaktan başka çare kalmamaktadır.

Görüşmeler

Fransayı Federal Almanya karşısında daha yumuşak davranmaya yönelten sebeplere gelince; bilindiği gibi De Gaulle'ün plânlarında Almanyanın özel bir yeri vardır. Fransız devlet başkanının düşündüğü Avrupa, fransız - alman işbirliğine dayanmaktadır. Bu bakımdan, Federal Almanyayı daha fazla darıltmanın hiçbir anlamı yok tur. Kaldı ki, Bonn idarecileri, Ortak Pazar içindeki tahıl fiyatları konusunda geçen Aralıkta Fransaya önemli bir tâviz vererek iki ülke arasındaki münasebetleri düzeltmek istediklerini de açıkça göstermişlerdir.

Bu hafta içinde yanıltan De Gaulle - Erhard görüşmelerinde öyle ilk bakışta göze çarpar türden bir sonuç alınması zaten beklenmiyordu. Bugün için önemli olan, iki ülke arasındaki münasebetlerin yeniden samimi bir havaya burünmesidir. Paristen gelen haberlere göre, bu sonuç fazlasile elde edilmiştirr. Bunun yanısıra, General De Gaulle'le Erhard Avrupanın politik birleşmesi üzerinde durmuşlar ve almanların Kasım ayında ileri sürdük---- tasarıya uygun olarak, Ortak Pazar dışişleri bakanlarının siyasi bir anlaşma üzerinde çalışmaları konusunu ele almışlardır. Almanyanın birleştirilmesi konusunda ise, eğer Birleşik Amerika, İngiltere ve Sovyetler Birliği dörtlü komisyon fikrine yanaşırlarsa, F r a n a da buna muhalefet etmeyecektir. Fakat öteki üç devletin bu fikre yanaşacağını gösteren bir belirti, bugün için ortalarda yoktur.

Tüli'den haberler

Diyarbakır Y.T.P. milletvekili Recai Iskenderoğlu Meclis kürsüsünden "Topraklarımı dağıtıyorum" deyince, bütün arkadaşları, dağıtacağı arazi için sıraya girmişler.

Devlet Bakanı Nüvit Yetkin bademcik ameliyatı oldu. Bir haftadır Ankara Hastahanesinde yatıyor.

Geçtiğimiz hafta Salı günü, Kavaklıderedeki Tenis Kulübünde, Erenköy Lisesini Bitirenler Derneğinin aylık çaylı toplantısı yapıldı. Ramazan münasebetiyle toplantı her zamankinden erken, saat 14'de başladı. Gelenler, iki grup halinde, uzun süre oturdular. Bir tarafta Aliye Koryürek, Perihan Fişek, Hürriyet Sırmaçek ve arkadaşları; diğer grupta Dr. Muzaffer Argunun siyah elbisesi ve kırmızı şapkası ile pek zarif ve çok neşeli genç eşi Sumru Argun. ile kendisine pek yakışan kırmızı tayyörü ile Nezahat Göğüş, İnci İlkray, Sevim Erkaslan, Gülbün Bayülken, Ayten Kızılpınar ve arkadaşları varlardı.

Köy İşleri Bakanı Lebit Yurdoğlunun 35 bin köye yolladığı yılbaşı tebriki Mecliste tenkitlere yol açtı. Yurdoğlu bu tenkitlere hiç aldırmamakta, "Bütün bakanlıklar teşkilâtlarına nasıl tebrik gönderiyorlarsa, benim de teşkilâtım muhtarlardır, ben de onları tebrik ettim." demektedir.

Haftanın başında Pazartesi günü saat 17.30 da, İmâr İskan Bakanlığının alt salonlarında Vejdi Keynta seramik sergisi açıldı.

Uzun zamandır seramik çalışmaları yapmakta olan Vejdi Keyn, sanatını bu sergi ile ortaya koymuş oldu.

Bir şiire evvel annesini kaybeden Prof. Tarık Zafer Tunaya pek yalnız kalmış. Ege Üniversitesinin dâvetilsi olarak yaptığı son gezide bile yalnızlığını gideremiyen Tunayarun bu yüzden evlenmeyi düşündüğü söyleniyor.

İstanbul Tıp Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Ekrem Şerif Egeli, hafta için de Ankaraya geldi ve yılların alışkanlığı hitâfına bu defa Ankara Palasta değil, Bulvar Palasta kaldı.

Geçtiğimiz hafta Büyük Sinemada bir çok şöhreti bir araya toplayan "Fanny" filmi btivük sükse yaptı. Salon her gece doldu, taştı. Birçok Ankaralı, filmi tekrar tekrar gör dü.

Perşembe gecesi Ankaranın pek çok tanınmış sineması da bu sinemanın balkonunda buluştu. Gecenin seyircileri arasında Maliye Bakanı Ferit Melen, eski Tanm Bakanların dan Giresun senatörü Mehmet İzmen ve eşi avukat Atıf Ödül, Sadi Kavur, Lüsyen Avunduk, Rezzan Tabar, Ayşe ve Alpgün Kıcıman, son zamanlarda bir hayli yıpranmış ve bozulmuş olan senatör Turhan Kapanlı, Yasemin Tanbay ve Uğurcan Özberki varlardı.

Bulvar Palasın yemek salonu ekseri akşamlar dolu oluyor. Müzik de gerçekten güzel. ,Bu arada tek tük dans edenler de görülüyor.

Geçtiğimiz hafta içinde bir gece, eski Ticaret Bakanlarından Cihat İren, Siyasal Bilgiler Fakültesi doçentlerinden Dr. Sait Mimaroğlu, İzmir milletvekili Arif Ertunga ve eşi, Hindistan Büyük Elçisi, Spor Totocu Kemal Deniz ve eşi, Gümrük ve Tekel Bakanlığı müdürlerinden Ercüment Kâhyaoğlu, Gümrük ve Tekel Bakanı Mehmet Yüceler, İller Bankası Umum Müdürü Selâhattin Babüroğlu, Kızılay Genel Müdür Yardımcısı Nihat Aşar, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Müsteşarı Sedat Tolga, Bulvar Palasın müşterileri arasındaydılar.

Zonguldak Valisi Fuat Kadıoglu geçen hafta Ankaraya geldi ve bir hafta kadar işleriyle meşgul olduktan sonra döndü.

Siyasal Bilgiler Fakültesi asistan. Mümtaz Soysal ile hocası Tahsin Bekir Balta gecen hafta içinde birgün beraber yemek yediler.

Ramazan dolaysıyla birçok lokanta ve gece lokali iyice tenhalaştı. Geçen hafta Çarşamba gecesi Kulüp Yaşarda ancak 4 - 5 masada müşteri vardı. Piste en yakın bir masada Meydan Sahnesinin o gece tatil oluşundan istifade ederek gelmiş olan Yılmaz Gruda İle yakın arkadaşı, "Tozpembe" piyesinin başarılı sanatçısı, Alpayın eski eşi çok mesut saatler geçirdiler. Ayrıca İran Büyük Elçiliğinden Albay Sheriff ve sarışın, siyah tayyörlü esi Nina Sheriff ile sanatçı Süheyl Denizci de o gece Kulüp Yaşardaydılar.

"Tabii senatör Mucip Ataklı, 27 Mayıs Derneğine Başkan seçildi. Derneğin Başkan Yardımcılığına da Danıştay 8. Daire Başkanı Hükmet Kümbetlioğlu getirildi. Her ikisi de şimdi, ilk iş olarak, birlikte büyük bir tanışma kokteyli vermeyi tasarlıyorlar

İstanbul Operası ile Ankara, Devlet Operasının galiba arası açılmış. Devlet Operası, yaz için açık hava tiyatrosunu Aydın Günden istemiş. Gün teklifi reddedince, Ankara Operası da, İstanbulluların yaz için hazırlanmakta oldukları "Aida" operasını aynı tarihlerde İstanbulda, Şan Sinemasında oynamak üzere hazırlıklara başlamış.

Bu hafta içinde birgün, Ankaraya sadece 10 kilometre mesafede bulunan Karaağaç İlkokulunda, Mlidürün hapishaneden bozma odasında genç öğretmenler toplandılar ve bir konu üzerinde tartıştılar: Okulun kapkara sınıflarının badanasını .kim yaptıracak?

Öğretmenlerin en genci ve en cazibelisi Aysel Çaltı ortaya söyle bir fikir attı: Öğretmenlerin hepsi maaşlarından onar lira versinler ve okulun badana işi halledilsin.

Karaağaç İlkokulu, Milli Eğitim Müdürlüğünün kayıtlarına göre, sıradan bir okul değildir. Söylentiye göre bu okula atananlar torpillilerdir. Ancak ne Valiliğn, ne de bu işle görevlendiren alt kademe mamurlarının eli bir türlü bu zavallı okula uzanmamaktadır. Oysa bundan bir süre önce TRT'nin bir ekibi okulun dertlerini mikrofona kadar ulaştırmıştır. Karaağaç İlkokulu Müdürü Mahmut Kelecioğlu, öğretmenlerin zaten pek cüzi olan gelirlerine el uzatmadan okulun dertlerine nasıl çare bulacağını düşünmektedir.

YARIŞMA _____ Hürriyet gazetesi tarafından düzenlenen Altın Mikrofon Armağanı yarışmasında finale kalan 10 orkestra, 25 Ocak Pazartesi gününden itibaren Ankara, Adana ve İzmirde halkın önüne çıkarak yarışacaklardır. Bu üç şehirden sonra, İstanbulda da üç ayrı yerde yarışma yapılacak, halkın oyu ile Altın Mikrofon Armağanı birincisi, ikincisi ve üçüncüsü seçilecektir.

Solist ve orkestraları ile birlikte 80 kişiyi bulan yarışmacılar, "Hürriyet Altın Mikrofon Kervanı" halinde 25 Ocak Pazartesi günü THY'ndan kiralanan üç özel uçakla Ankaraya geleceklerdir.

10 yarışmacı, orkestraları ile beraber, ilk defa Ankarada Büyük Sinemada, 25 Ocak Pazartesi gecesi halkın karşısına çıkacaktır. Yarışmacıların her biri önce iki serbest parça çalıp söyliyecek ve üçüncü parça olarak, bu yarışma için Batı Müziği teknik ve anlayışı ile düzenledikleri Türk Müziği parçasını icra edeceklerdir. Yarışmayı izleyenler, kendilerine sinemaya girerken verilecek oy pusulalarına yarışma sonunda en beğendikleri orkestranın adını yazacaklar ve çıkarken bunu kapılardaki özel kutulara atacaklardır.

Hürriyet Altın Mikrofon Kervanı yine özel uçaklarla 26 Ocak Salı günü Adanada olacak ve aynı gece saat 21'de Erciyaş Sinemasında Adanalılar önünde yarışacaklardır.

Yarışmacılar 27 Ocakta özel uçakları ile Adanadan İzmire varacaklar ve aynı akşam saat 21'de Kulüp Sinemasında İzmirlilerin önlerinde yarışacaklardır.

Altın Mikrofon Armağanının biletleri, yarışmanın halk önünde yapılacağı Ankara Büyük Sinemada, Adana Erciyaş Sinemasında. İzmir Kulüp Sinemasında 5 lira ve 10 lira olarak, Perşembe gününden itibaren satışa çıkarılmıştır. Yerler numaralıdır.

Yarışmanın birincisi, bir Altın Mikrofon ve 10 bin lira. ikincisi 5 bin, üçüncüsü 2500 lira mükâfat alacaklardır. Ayrıca Hürriyet Gazetesi, derece alan yarışmacıların şarkılarını plâğa aldıracaktır. Bu plâkların satışlarından elde edilecek gelir yarışmacılara ait olacaktır.

DEV ÇEKİLİŞİ kaçırmayınız

60

TALİHLİNİN ŞAHANE

60

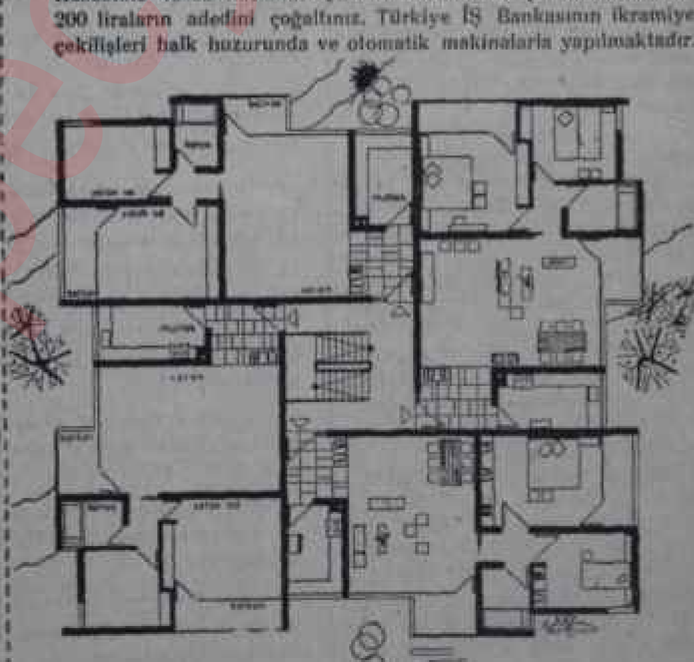
APARTMAN DAİRESİ KAZANACAĞI DEV ÇEKİLİŞ İÇİN SON PARA YATIRMA TARİHİ:

20

ŞUBAT

...**Dev Çekiliş**'te 60 Apartman Dairesinden başka 5 talihli yüzer bin lira, 5 talihli ellişer bin lira, 10 talihli yirmibeşer bin lira, 50 talihli beşer bin lira, 1000 talihli biner lira, ayrıca 35.000 hesap sahibi de para ikramiyeleri kazanacaklardır. Türkiye İş Bankasında en az 200 liralık bir hesap açtırmakta acele ediniz. Hesabınız varsa kazanma şansınızı artırmak için hesabınızdaki 200 liraların adedini çoğaltınız. Türkiye İş Bankasının ikramiye çekilişleri halk huzurunda ve otomatik makinalarla yapılmaktadır.

TÜRKİYE İŞ BANKASI

SOSYAL HAYAT

Moda

Ev kıyafetleri

Dünyayı saran yeni bir moda, yeni ev kıyafetleridir. Bu kıyafetler, kadının, evde en az sokaktaki kadar şık, olması prensibinin rağbet görmesi ile meydana çıkmıştır ve fanteziye çok müsait olduğu için de, dışarda mümkün mertebe sade giyinme sorunluğunu duyan faal kadınların süslenme ihtiyacını karşılıyarak, çok tutunmuştur.

Ev kıyafetleri içinde çeşitli önlükler başköşeyi işgal etmekte ve kadınlara ev işlerini daha zevkle yapma imkanını vermektedir. Mutfak için yapılmış minimini, çizgili, çiçekli veya pötükareli bir önlüğe minik düğmelerle takılan minik bir el havlusu önlüğe gerçekten büyük bir değer kazandırmakta ve kadının her an ellerini rahatça kurulamasını mümkün kılmakta, aynı zamanda pra tik bir şıklık meydana getirmektedir. Başka bir önlük iki taraflıdır: hem poplinden yapılmış tarafı, hem de organzadan yapılmış şık tarafı kokteyl önlüğü olarak kullanılmaktadır. Çamaşır asarken mandal torbası görevi gören şık bir cep de, sıkliği bir yana, pratik olacaktır. Ama bunlar, bilinen klâsik şekillerdir. Bugünkü modern önlükler ise âdeta kolsuz, yakasız bir elbise hissi vermekte, fermuarlarla kullanılmakta ve kadına, evde, elbise değiştirmeden, kolayca değişik ve şık olma. imkânını vermektedir.

Yeni bir ev kıyafeti

Pek sempatik!

Ev halkı için giyinmek

İş kıyafetleri yanında, şık ev kıyafetleri, kadının kendisine vermek istediği tipe göre de değişecektir. Ocak başında giyilen bir uzun flanel etek, erkek bluzu ile entelektüel kadın tipini, meydana çıkaracak, daha çok ev işleriyle meşgul olan bir kadına da ayrıca, aradığı değişik havayı verecektir.

Büroda daima tayyör giyen bir kadın ise, evde, muhtemelen daha kadınvâri olmak isteyecektir. Bunun için de, bu yıl moda olan dantel örgülerden bir yapışık ev elbisesini veya romantik volanlı şık bir sabahlıkla kısa geceliğini radyoyu dinlemek ve rahatlamak için zaman zaman tercih edecek, yahut şık bir ev pantalonu üzerine çok kadınvâri bir bluz giyinecektir. Şeffaf pantolonlar, kadife pantalonlar, lâme pantalonlar ve boncuklu terlikler, yumuşak, işli, topuksuz balerin terlikler, aynı şekilde çok kadınvari bir hava vermektedir. Ama bunlann yanında çizgili bir klâsik erkek pijaması ve bunun üstüne giyilen aynı kumaştan, belden kemerli, kısa bir robdöşambr daçok modadır. Bütün mesele, evde her zamandan biraz değişik, yeni bir kadın olma hevesinin tatmin edilmesi ve ev halkına, sadece, kendileri için giyinmekten zevk duyulduğunun anlatılabilmesidir. Ev şıklığı bu yönden çok değerlidir, hattâ evin mutluluğunu ve havasını etkileyecek güçtedir.

Bir başka ev kıyafeti

Şık ve pratik!

Dernekler

Hacettepe gönüllüleri

Saçlarını düz olarak toplamış, uzun boylu genç kadın önce, masaların etrafında toplanan kalabalık topluluğa, sonra pastaların ve el işlerinin bulunduğu satış köşesine baktı ve AKİS muhabirine :

"— Ayda bir defa, bütün gönüllüler burada toplanır, çay içeriz. Amacımız, bütün üyelerin tanışmasını, yeni faaliyetlere yönelmelerini ve yapılan işleri görmelerini, bize yeni üyeler kazandırmalarını sağlamaktır. Bu arada üyelerin hazırladıkları eişlerini, pastaları da ayrıca satışa çıkarır ve küçük hastalarımız için de böylece yeni bir gelir sağlamış olur ruz" diye anlatmağa başladı.

Olay, geçen hafta Cuma günü Hacettepe Hastahanesinin kafeterya sında geçti. Yeni yılın bu ilk toplantısı gerçekten kalabalık oldu. Üyeler yeni yılda yeni görevler istiyorlar ve davetlileri de aralarına almak, yeni üyeler kazanmak için çaba sarfediyorlardı.

AKİS muhabiri ile konuşan genç kadın, Gönüllüler grupunun her iki yılda bir değişen yeni Başkanı Ma--de Tunca idi. Satış köşesinde genç gönüllülerin hazırlamış oldukları çok süslü, nefis manzaralı pastalar ve havlulu küçük iş önlükleri, elbise fırçası olarak hazırlanan çok değişik, bebek başları taşıyan minik süpürgeler, kaba şişle örülmüş siyah. yün bir çanta ve çeşitli torba ve örtüler özellikle ilgi topluyor ve durmadan satılıyordu. Evlerine pasta götürmek isteyen doktorlar da satışı duyup aşağıya inince, satış köşesinde görev alan gönüllülerin paket yapmağa yetişmeleri güçleşmişti.

Şefkat ve ilginin rolü

Pembe önlüklü Hacettepe Gönüllülerini tanımıyan hasta çocuk he-

men hemen yok gibidir. Gönüllüler, koğuşlarda çocuklara kitap okuyarak, yemek yedirerek, onların mektuplarını yazarak, ilaçlarını vererek ve altlarını değiştirerek çeşitti yardımlarda bulunmakta, steril depolarda çalışmakta ve hastahanenin bütün işlerine gönüllü olarak koşmaktadırlar. Teşekkülün özelliği, aynca genç gönüllülere de yer vermesi ve öğrenci kızları küçük yaştan sosyal işlere alıştırmasıdır. Genç gönüllüler de tıpkı ablaları ve anneleri gibi muhtelif sahalarda, bir nevi kursa tâbi tutulduktan sonra, çalışmaktadırlar. Hastahanenin gündengüne artan ihtiyaçtan ve mânevi ihtiyaçların maddi ihtiyaçlarla beraber verilebilmesi keyfiyeti gönüllüleri, aynı zamanda, gelir sağlayıcı sahalarda çalışmaya götürmüştür. Bunun için gönüllüler, muntazam dikiş günleri düzenlemişler ve bu günlerde yapılan elişleri, değerlendirilen artık parçalar ve mal zeme ile hastahaneye hatırı sayılır bir gelir sağlamağa başlamışlardır. Bunlar, hastahanedeki daimi satış köşesinde ve yıllık kermeslerde satılmakta, hastahaneye hastasını ziyarete gelen bir kimse, bu satış köşesinde, almak istediği küçük hediyeyi kolay lıkla bulabilmektedir.

Gönüllülerin her yıl 7 bin liraya mal olan bir yatakları vardır. Bu yatağın parasını sağlayan gönüllüler, burada, yardıma muhtaç çocukların bedava olarak yatmasını sağlamış durumdadırlar. Ayrıca, hastahaneye gerekli yardımlar da yapılmaktadır. Son olarak, Fizik Tedavi departmanına değerli bazı aletler satın alınmış ve Sosyal Servis departmanına da yardımlarda bulunulmuştur.

Gönüllüler, hasta çocuklar için bir kütüphane köşesi meydana getirmişler, 1 Ocak günü, hasta çocuklara hediye oyuncaklar dağıtmışlar ve bir eğlence düzenlemişlerdir. Ayrıca kullanılmış çocuk kitaplarını Gönüllüler Odasında toplıyarak, bunları köylere göndermektedirler.

Ankarada birçok hastahaneler, hastahanelere bir ev sıcaklığı götüren gönüllü gruplarına yer vermiş durumdadırlar. Şefkat ve ilgi, hasta tedavisinde önemli rol oynıyan unsurlar olarak kabul edilmekte ve bu, çocuklarla yaşlılar üzerinde özel bir etki yapmaktadır. Hacettepe Gönüllüler grupu bu yeni akımın önderliğini yapmış ve Başkent hastahanelerine sıcaklık götüren hareketi, aynı zamanda hastahanenin bir destek gücü olarak geliştirmiştir.

Alarm

Bundan birkaç yıl önce Fransız gazetelerinde söyle bir haber çıkmıştı, bir kadın, aitberiye yakalanan çocuğunu, komşularının ikaz ve teşebbüslerine rağmen, doktora göstermekten imtina etmiş ve onun ölümüne sebebiyet vermişti. Kadın, çocuğunu doktora göstermeyi dini inançlarına aykırı buluyordu. Gine gazete ve dergilerin anlattığına göre, meseleye adli makamlar elkoymuştu ve kadın, soruşturmada, "Allahın istediğine karsı konmaz. Çocuğumdan mektup aldım, bulunduğu yerde rahatmış' gibi saçmalamalarda bulunmuştu.

Fakat kadının sadece bir "kaçık" olmadığı, "kadercilik" felsefesini cehaletin bu kadar ileri bir mertebesine götüren bir tarikatın mensubu bulunduğu, bu tarikata mensup kimselerin, vatandaşa tanılan hürriyetlerden faydalanarak yaptıkları yürüyüş sonucu meydana çıkmıştı.

Demek ki, bir miktar gerici, dünyama her yerinde bulunabilir ve bunlar bir miktar cahili ve fanatiği peşlerinden sürükleyebilirler de... Hatta bunların, demokratik sistemlerin kendilerine verdiği hürriyetlerden faydalanarak, bir miktar varlık gösterip, zaman zaman başkaldırdıkları da görülebilir. Ancak, Fransa gibi okur-yazar oranının çok yüksek olduğu, aydın köylü tabakasına sahip bir memlekette, bir miktar insanın akıl dışı hareketleri, kitlelerin sadece tebessümüne yol açmakta ve ilginç bir gazete haberi olmaktan ileriye gitmemektedir. Bizde ise durum tamamiyle değişiktir ve bu yönden, ayrıca önem kazanmaktadır. 1965 Türkiyesinde yeni bir Kubilay Olayının meydana gelmesine ramak kalmış ve futbol oynamayı günah addeden, ayrı tabaklarda yemek yemeyi köpeklerin beslenmesine benzeten bir kuran kursu hocası, birkaç istisnası ile, bütün bir köy karşı peşinden sürükleyebilmiş ve öğretmenlerle hükümet kuvvetlerine karşı koymak istemiştir. Olay mevzii sayılamaz. Çünkü Turkiyenin birçok yerinde mevcut "kuran kursları"nda gençlere aşılanan fikirlerin bir yerde patlak vermesi ile meydana çıkmıştır ve buna benzer şeyler her zaman olmaktadır. Nevar ki hepsi basına geçmemektedir.

Milli Eğitim Bakam İbrahim Öktem görevine başlarken, İmam Hatip Okullarının sayıca artmayacağını, fakat ıslah edileceğini, aydın din adımı yetiştirileceğini ilân etmişti. Bakan bu sözünde durmaktadır ve Milli Eğitim Bakanlığının bütçesinden hatırı sayılır bir meblâğ da bu işe ayrılmaktadır. Aydın din adamının yetişmesi elbette ki çok faydalıdır ve bu konuda tenkide gitmek mümkün değildir. Ancak bunun, yeterli bir tedbir olmadığı ve kitlelerin din eğitiminden çok akıl yolu eğitimine ihtiyaçları olduğu da meydandadır. Bu tedbirlerle aydın din adamları yetişse de bunlar, yalnız başlarına cehaleti yenemiyeceklerdir. Çünkü bir takım istismarcıların, cahil kitlelerin büyük zaafını teşkil eden gericiliği alabildiğine kullanıp, bundan çıkarlarına faydalanmakta devam edecekleri muhakkaktır. İstismarcıları büsbütün yok etmek ise mümkün değildir. Asıl, bunları besleyen cehaleti yok etmek için savaşmak gerekir. Kuran kursu hocasının öğretmene düşmanlığı hiç şüphe yok ki, en başta onu kendisine bir rakip olarak görmekten ötürüdür, öğretmen köye hakim oldukça, kafalar aydınlandıkça, kuran kursuna kaç kişi gider? Bahis konusu olan din değil, adamın ekmek parasıdır. Bunun içindir ki bugün Türkiyede aydınlığa ve bunun temsilcisi olan öğretmene karşı amansız bir mücadele açılmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığının, büyük kitleleri akıl yoluna, olumlu ve verimli bir çalışmaya itecek olan bir milli eğitim sistemini hâlâ kuramamış ve bu yolda gerekli reformun tohumunu bile atamamış olması gerçekten üzücüdür.

Demokrasilerin garantisi, cehaletin yok edilmesidir. Bu ise köye gerekli eğitimi götürmemize bağlı birşeydir. İmam Hatip Okulları için bunca emek sarfeden Milli Eğitim Bakanlığı, bu yolda nasıl bir program hazırlamıştır? Köy Enstitüleri müessesesinin başka bir veçhe ile yeniden kurulacağını haber veren yetkililer, neden herhangi bir çalışmaya girişmemişlerdir? Köylüsü okumamış, aydınlanmamış bir toplumun kalkınması mümkün olabilir mi? Bütün ileri toplumlar savaşa bu noktadan başlamışlar, herşeyden önce köyü miskin ve tembel kadercilik felsefesinden kurtarıp olumlu bir çalışmaya yöneltmişlerdir. Birçok alanlarda esaslı reformlara girişen Hükümetin "eğitim"! ihmal etmesi kamil edilemiyecek bir hata olur. Kırkağaç İlçesinin Karakurt köyünde meydana gelen olay bir uyarma, bir alarm işaretidir.

Jale CANDAN

YALNIZ

U.S.ROYAL
LÂSTİKLERİNDE
CVC VARDIR

*CVC, lâstiğin gövde ve sırtının birbirinden ayrılmasını **tamamen** bertaraf eden harika bir birleştiricidir.

R A D Y O

T. R. T.

Şikâyet yağmura

Geçen hafta içinde İzmir İl Radyosunun telefonları bir hayli işledi ve radyo yöneticileri gerek dinleyicilerin, gerekse bazı gençlik teşekküllerinin şikâyetlerini dinlemek zorunda kaldılar, aşağı yukarı aynı şikâyetlerle Adana, Antalya ve Gaziantep Radyolarının idarecileri de karşılaştılar.

Şikâyetlerin çoğu, gazetelerde yayınlanan radyo programları ile İl Radyolarının yayınlarının birbirini tutmamasındandır. Meselâ TRT'nin Ankarada bastırıp bütün gazetelere dağıttığı Türkiye Radyoları Program Dergisinde her gün saat 20' 20 'de "Arkası Yarın" isimli sürekli piyes programının yayınlanacağı belirtildiği halde, aynı saatte İl Radyolarını açanlar başka programlarla karşılaşmaktadırlar. Bu gibi değişiklikler yalnız İl Radyolarının piyes programlarında degil, "Bir Varmış Bir yokmuş", "Çocuklarla Başbaşa", "Yurttan Sesler" ve diğer programlarda da kendini göstermekte ve bu radyoların nekadar gevşek ve laubali bir şekilde çalıştığını ortaya koymaktadır.

İl Radyolarına telefon edip gördükleri aksaklıkları bildirmek isteyen dinleyicilerin şikâyetleri daha başka konuları da kapsamaktadır. Meselâ, Ramazan münasebetiyle İl Radyolarında bir tek program dahi yoktur, Radyolarımızın büyük bir hamle ile ilerlediğini ortaya atan ve daima batılı zihniyetle çalışacaklarını bildiren TRT yöneticileri Ramazana önem vermemişler ve bilhassa İl Radyolarını bu dini ay içinde dinleyicinin beklediği programlardan yoksun bırakmayi tercih etmişlerdir. Böylece radyoların Batıya yaklaşacağı umulmuş ve İl Radyoları Ramazanla ilgili programlardan yoksun bırakılarak, radyoculuğumuzun ileri bir hale geleceği düşünülmüştür.

Oysa İl Radyolarına dertlerini bildirmek için telefonlara sarılan veya mektup yazan dinleyicinin isteği ne din'e ilgilidir, ne de doğrudan doğruya Ramazanla Bu istekler, içinde bulunduğumuz günlerde Ramazan dolayısiyle Ankara ve İstanbul Radyolarında yapılan yayınların neden il Radyolarında bulunmadığını öğrenmekten ibarettir. Ankara ve İstanbul Radyoları iftar vaktini dinleyiciye bildirmekte ve haftada yalnız bir-iki gün de özel eğlence program sunmaktadırlar Aynı şekilde İl Radyolarının dinleyicisi de ilinin içindeki kendi radyosundan iftar vaktinin anons edilmesini ve akşamları da evinde çoluğu çocuğu ile otururken bir eğlence programı dinlemeyi arzu etmektedir. Fakat Ramazan sırasında bir eğlence programını ve iftar vaktinin açıklanmasını İl Radyolarından kaldırmayı "ilericilik" diye kabul eden TRT idarecileri, radyo programcılığının "yerine göre dinleyicinin isteğini yapmalı" diyen kuralını hiçe saymakta ve radyonun gerçek görevlerinden birini ihmâl etmektedirler.

İş bölümü olmayınca...

İl Radyoları ile ilgili olarak yapılan diğer şikâyete, yani açıklanan programla radyo yayınlarının birbirini tutmaması hususuna gelince, bun da da suç, yine Ankaradaki Merkez Program Dairesinin üstünde toplanmaktadır. Bu dairedeki ilgililer program plânlaması nedir, nasıl yapılır, bu plânlama yapılırken ne gibi gerçekler ve özellikler gözönünde tutulur, diye düşünülmemektedirler. İl Radyolarına gönderilecek programlar hemen hemen bir gün önce banda alınmakta, hazırlanan programların İl Radyolarına gönderilecek kopyalan hemen o gün çıkartılmakta ve sıra bunları postalamaya gelince, bantları o illere götürecek uçakların çoktan kalktığı anlaşılmaktadır.

Bu arada, İl Radyolarının bütün programlarının Ankara Radyosu tarafından hazırlanmasının çıkaracağı maddî ve mânevi güçlükler, bu merkeziyetçiliğin İl Radyolarının yayın yaptıkları bölgelerin ihtiyaçlarını karşılayaımıyacağı keyfiyeti unutulmakta ve gereken tedbirler bilgisizlik ve beceriksizlikten öbürü alınamamak tadır. Meselâ herşeyden önce, en basit işlerden biri olan Ankara Radyosundaki Ses Alma Servisinin takviyesi ihmâl edilmiştir. Bu servis hem programların teknik montajını yapmaktan, hem de bütün Türkiye Radyolarına gönderilecek programların kopyasını çıkartmaktan sorumludur Eskiden bu servis yalnız Ankara Radyosunun ihtiyacını karşılarken, şimdi aynı sayıdaki elemanlarla bütün radyolara yetişmeğe çalışmaktadır ki, bu açığın kapatılmaması TRT idarecilerinin ne dereceye kadar burunlarının uçunu göremediklerini- çok güzel belirtmektedir.

Unutulan husus

İzmir İl Radyosuna gelen şikâyetler ise yukarda açıklanan noktaları ihtiva ettiği gibi, bütün bunlardan ayrı bir özellik de taşımaktadır. Bi-

lindiği gibi, her radyonun, bulunduğu bölgenin sesini aksettirmesi ve bu bölgenin bazı ihtiyaçlarını karşılaması şarttır. Bütün İl Radyoları bu görevlerinden TRT devrinde yoksun bırakıldıkları için, tamirdeki tepki diğer illerden daha büyük olmuştur, İzmir büyük bir şehirdir ve radyodan İzmirlilere aksettirilmesi gereken çeşitli olaylar ve konular vardır. Oysa İzmir İl Radyosunda bu ihtiyacı karşılamak için yalnız haftada bir 15 dakika, "Serbest Saat" ismi ile ayrılmıştır. Bu 15 dakika içinde İzmirin ihtiyaçlarını karşılayacak konuları işlemek veya o bölgenin sesini duyurmak elbette ki imkânsızdır. Bu imkânsızlıklar TRTde bütün programların merkezden hazırlanmasından doğ, makta ve böyle bir durumun yarattığı şikâyetlere de ellerinde hiçbir inisyatif bulunmayan İl Radyolarının yöneticileri muhatap olmaktadırlar.

AKİS'in İl Radyolarının dertlerini kısaca belirtmesinden sonra Türkiye Radyolarının "Bizi dinler misiniz?" inin vereceği cevap merakla beklenebilir. Bu cevap muhakkak ki "ilerde İl Radyolarını program yapar bir duruma getireceğiz" şeklinde olacak ve "yapacağız, edeceğiz" hikâyesi ile dinleyici yine uyutulacaktır. Oysa TRT'nin programlarını yapanların ve radyo mikrofonundan sağa sola cevap yetiştirmeye çalışanların unuttukları yalnız bir nokta vardır ki o da, dinleyicinin uyumadığı, ama ken dilerinin uyuduklarıdır!

(AKİS: 57)

"Bizi dinler misiniz?.."

Turgut Özakman
Ne olur, biraz da bizi dinle!

Programlarını ve önemli yerlere atanan bazı elemanlarını yalnız kendisi beğenen ve bu iki noktayı çevreye kabul ettirmek için bir takım güçsüz çabalara girilmiş, bulunan Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumuna bağlı Türkiye Radyoları, geçen hafta "Bizi dinler misiniz?" isimli konuşmada, radyoculuk ve terbiye kurallarına sığmayan bir şekilde, bu satırların yazarına cevap verdi. Aynı hafta içinde bir 19:00 haber bülteninin yorum kısmında kendi kendini BBC ve Fransız Radyoları ile mukayese eden ve yine kendini bu radyo idarelerinden üstün bulduğuna karar veren TRT'nin olgunluğu ve üstünlüğü "Bizi dinler misiniz?" deki davranışı ile nerede kalmaktadır? Türkiye Radyolarının tarafsız olacağına ve olumlu çalışmalar yapacağına dair bol keseden söz veren TRT Genel Müdürü Adnan Öztrak ve TRT Yönetim Kurulu, radyo yayınlarının kaprisli ve hırslı bir takım menfaatperestlerin elinde oyuncak haline geldiğini halâ anlayamıyorlar mı?

"Bizi dinler misiniz?" kalkıp da, radyo programlarında görülen beceriksizlik ve TRT idaresindeki keşmekeşle ilgili olarak AKİS'de bugüne kadar belirtilen noktalardan herhangi birine cevap verse ve bu ithamları çürütseydi, belki radyo mikrofonunun şahsi menfaatler için kullanıldığı hususu üzerinde durulmaz ve konuşma içinde Ankara Radyosu Müzik Yayınları Şefi Faruk Güvencin dinleyiciyi tahkir eden, küçük düşüren sözleri de unutulabilirdi. Oysa Turgut Özakman, konuşmasında, TRT 'ye yöneltilen tenkitler üzerinde duracağına, tamamen kendi hiddetini yenmek için, milyonlarca dinleyiciyi bir kenara iterek, bu satırların yazarına seslendi ve özetle "Radyolarımızın kronik bir tenkitçisi var. "Bizi dinler misiniz?" isimli konuşmanın kendi radyo yöneticiliği zamanında başladığını unutuyor. Kronik tenkitçi bir radyo yöneticisi iken işler iyi, kendisi olmayınca da işler kötü. Öyle mi?" dedi.

Gerçekten de "Bizi dinler misiniz?", bugün yayınlanan çeşitli programlar gibi, bu satırların yazarının radyo yöneticiliği zamanında ilk defa mikrofona çıkarılan bir konuşmadır. Gaye ne basına ne de herhangi bir şahsa radyodan cevap yetiştirmekti. Gaye sadece, radyo yayınlarındaki hatâların nedenlerini açıklamak, özür dilemek ve bu şekilde de radyonun gerçek sahibi olan dinleyiciye biraz yakınlaşmayı sağlamaktı. O günlerde, radyo mikrofonunu küçüklük kompleksinin etkisi altında kalarak kendi kaprislerimize âlet etmek veya radyo mikrofonuna ondan yararlanamıyacaklara karşı çevirmek aklımıza gelmemişti, gelemezdi de...

TRT'nin durumuna gelince, işler gerçekten çok kötü. Görülüyor ki Turgut Özakman ve diğerleri, bir radyo mikrofonuna ve dinleyicisine gösterilmesi gereken saygının farkında değiller. Radyonun durumu, bu satırlarin sahibinin yöneticiliği zamanında da maalesef iyi değildi. Çünkü bugün mikrofona ve dinleyiciye gösterilmesi gereken saygının farkında olmayan TRT yöneticileri, o zamanlarda da Ankara Radyosunun görevlileri arasındaydılar. Nitekim bugün yepyeni TRT'de "yeni" diye yayınlanan bir takım programların bu satırların sahibinin radyo yöneticiliği zamanından artakalan program posalarından ibaret olması bunu göstermiyor mu?

Mahmut T. ÖNGÖREN

İHAP HULUSİ
SÜMERBANK TAKİ
TASARRUFLARINIZ-
SANAYİİMİZİN DÜNYA-
SEVİYESİNE ULAŞMASI İÇİN EKSİK-
BASAMAKLARI TAMAMLAYACAKTIR

TİYATRO

Ankara

"Gilgames" Operası başlıyor

Tanınmış bestecilerimizden, Devlet Tiyatrosunun Opera bölümü Müdürü Nevit Kodallının ikinci operası olan "Gilgames" in son provaları yapılmaktadır. Devlet Tiyatrosu Genel Müdürü Cüneyt Gökçerin sahneye koyduğu eser, bilindiği gibi, konusunu eski Sümer destanından almaktadır. Bu destanın çivi yazısından, ilk türkçe çevirisi rahmetli Muzaffer Ramazanoğlu tarafından yapılmış ve Milli Eğitim Bakanlığının Klâsikler Serisinde yirmi yıl kadar önce yayınlanmıştı. Sonradan, tanınmış tiyatro yazarlarımızdan Orhan Asena bu destandan "Tanrılar ve İnsanlar" adlı dramı meydana getirmiş ve bu dram da on yıl önce Devlet Tiyatrosunda, gene Cüneyt Gökçer tarafından sahneye konulup oynanmıştı. Şimdi Nevit Kodallının aynı konuyu işleyen operasının livresini de gene Orhan Asena yazmıştır.

"Gilgames" Operasının ilk temsili 27 Ocak akşamı Büyük Tiyatroda gala halinde verilecek ve bu münasebetle Milli Eğitim Bakanı Dr. İbrahim Öktem, ilk temsile davet edeceği Devlet Başkanı, B.M.M. ve Senato Başkanları, Başbakan, Partiler Grup Başkanları, Bakanlar, Ankara Valisi, Belediye Başkanı, Genel Kurmay Başkanı, Kuvvet Komutanları, Anayasa Mahkemesi, Danıştay, Sayıştay, Yargıtay Başkanları, Milli Eğitim ve Dış İşleri ileri gelenleri ile bazı Büyükelçiler şerefine, temsilden sonra, bir kokteyl verecektir.

Yeni bir oyun

Devlet Tiyatrosu, geçen hafta yeni bir oyunu provaya koymuştur. Hasan Levendoğlunun dilimize çevirdiği bu oyunun adı "Savunma" dır ve daha önce gene Devlet Tiyatrosunda oynanmış olan "Trafik Kazası" ndan tanıdığımız İtalyan yazan Paplo Levi'nin eseridir.

"Savunma"yı - Devlet Tiyatrosunda ilk reji denemesini yapacak olan Tarık Levendoğlu sahneye koyacak, dekor ve kostümlerini de kendisi çizecektir. Oyundaki bellibaşlı roller şu sanatçılar arasında paylaşılmaktadır: Baykal Saran, Raik Alnıaçık, Gülsen Alnıaçık, Aclan Sayılgan, Oytun Şanal, Süha Tuna, Mustafa Şekercioğlu, Oya Sensev, Nurtekin Odabaşı v.s.

Eserin ilk temsilleri Bursada verilecek, oyun daha sonra Ankaraya getirilecektir.

Piyes gördüm

Oyun : "Taşralı", ("Rattle of **a** Steple Man").

Yazan : Charles Dyer.

Çeviren : Sermet Çağan.

Tiyatro : Kent Oyuncuları Topluluğu (Dormen Tiyatrosu, İstanbul).

Sahneye koyan : Yıldız Kenter,

Dekor : Doğan Aksel.

Konu : Oyunun ingilizce adını siper alarak, "Taşralı"ya, "basit bir adamın zırıltısı" denilebilir. Ama bu "zırıltı" çok tatlı bir zırıltıdır... Erkek kahramanın elinde, sahnede ilk göründüğü andan itibaren seyircinin **-her** çocuk gübi- pek hoşuna gidıen o kaynana zırıltısı kadar tatlı, hoş bir zırıltı... Manchester'li bir sporcu, bir maç için Londraya gelir, Ömründe, sevgili annesinden başka bir kadın tanımamış, sâf, temiz ruhlu, "bakir" bir delikanlı... Kırkını aştığı halde, kadınlarla en küçük bir macerası olmamıştır henüz... Ama maçtan sonra biraları çekince, Tüyübozuk'la -bir takım arkadaşı- bahse de tutuşunca, güzel kaldırım yosması Cyrenne'i evine, yatak odasına kadar tâkiibeder. Kadın bu işin erbabıdır, ama her "yalnız" insan gibi, candan bir sevginin, bir şefkatin özlemini çekmektedir. Bütün "gayretine" rağmen kendisine "yaklaşmaktan" âdeta korkan bu iri, yapılı, ama çocuklar kadar sâf, sıkılgan adama garip bir duygu ile bağlanır. Onun bütün toyluklarını, patavatsızlıklarını hoşgörür. Bu tatlı gevezelik son perde kapanıncıya kadar **sürüp** gider. Buzların çözülür gibi olduğu finalde, Kadın bu Kocaoğlam son bir defa yatağa çağırır. Aldığı cevap aynı nakattır: "Bilmem ki... Biraz **daha** düşünmeliyim!..."

Oynıyanlar : Yıldız Kenter (Cyrenne), Müşfik Kenter (Percy), Bülent Koral (Ricard)

Beğendiğim : Yıldız Kenterin, bir yatak odasında, hemen hemen yalnız iki kişi, bir kadınla- bir erkek, arasında geçen bu psikolojik -ve oldukça nâzik- oyunun seyirciyi "sıkmasına" da, "incitmesine" de meydan vermeden ilgiyi uyanık tutmayı başaran ince, -çekici, biteviyeliği içinde canlı sahne düzeni. Müşfik Kenter'in, güçlü bir kompozisyonla Percyye kazandırdığı sıcak ve unutulmaz yüz. **Yıldız** Kenterin, kardeşinin kompozisyonunu **-her** zamanki zeki oyunuyla- destekleyen, rahat, akıcı icrası. Bülent Koralın, oyuncular kadar seyirciye de nefes alma imkânı veren ve oyunun tam ortasında havayı tazeleyen Ricard'ı.

Beğenemediğim: Böylesine güçlü bir yaratışın yalnız beş **hafta için** ilân edilmiş olması.

Sonuç : Mutlaka görülmesi gereken üstün **bir** sanat başarısı.

Lûtfi AY

Kent Oyuncuları Topluluğunda "Taşralı"

Gözü açılan taşralı!

Filmler

"Korkunç Mücadele"

Edward Dmytryk, western denemesi "The Broken Lance-Kanlı Ok" da o tür filmlerin çerçevesinde topfâk meselelerine eğiliyor ve bir başka açıdan western1ere değişik bir anlam kazandırıyordu. Hollywood'daki başlangıç yıllarında Dmytryk, toplumcu bir rejisör kişiliğini sürdürmekteydi. Gerek en güçlü filmlerinden sayılan "Give Us This Day-Yarın Bizimdir" de olsun, gerekse "The Sniper-Ketil Ruhlar" da olsun, savaş sonrası insanının dönüş günlerinde barış günlerine olan uyumsuzluğuna ele alıyor ve başarıyla işliyordu.

Amerikan aleyhtarı çalışmaları araştırma komisyonunun Mc Carthy' ci politikasını yürütmeğe başladığında da okkanın altına gidenler arasında Dmytryk de vardı. Dmytryk, komisyon karşısında gerekeni yaparak kendini rahatlıkla temize çıkarttı ve sonradan da İngiltereye geçti. "Give Us This Day - Yarın Bizimdir", İngiltere ürünü filmlerinden biridir.

Dmytryk, İngiltereden Hollywood'a döndükten sonra bir süre işsiz kaldı. Yapımcılar her ihtimali gözönünde bulundurarak, Dmytryk'e iş vermeye pek yanaşmıyorlardı. Ger çi Dmytryk, komisyon karşısında komisyonun istediklerini yapmış, arkadaşlarını ele vermişti ama, ne de olsa henüz gri listeden ak listeye geçememişti. Fakat sonradan tedhiş .ve sindirme politikası yavaş yavaş eksilince, Dmytryk de iş bulmağa başladı ve filmografisini sürdürdü.

Yeni tip western

"Warlock-Korkunç Mücadele", Dmytryk'in ilk western'i "Kanlı Ok" a kesinlikle benzememektedir. Birincisinde, örnekleri gitgide azalmakta olan toprak ağalarının ve toprak ağalığının gelişen dünya düzeni içinde yeni bir kimlik kazanmak zorundalığını ortaya koyuyor ve müessesenin çöküşünü haber veriyordu. "Kanlı Ok", bütün bu bildirisine karşılık, yine de eski Dmytryk'in filmlerinden ayrı bir filmdi. Dmytryk, "Kanlı Ok" da meselesini eski filmlerinde olduğu gibi cesurca seyirci önüne çıkarmıyordu. Ürkekti, geçmiş' filmlerin Dmytryk'liği yoktu.

"Warlock-Korkunç Mücadele" ise, western olmasına karşılık, daha değişik bir hava taşımaktadır ve çizgi olarak Dmytryk'in öbür filmlerinden ayrı tutulmalıdır.

Western edebiyatının sayılı ya--arlarından Oâkley Hall'un bir romanına dayandırılarak Robert Alan Aurthur'un düzenlediği senaryo beş kişi üzerinde dönmekte ve ağırlığı bunlar taşımaktadırlar.

Hikaye, bütün western'lerde olduğu gibi, Vahşi Batıda geçmektedir. Mekan, Warlock adındaki küçük bir kovboy kasabasıdır. Başlangıçta, henüz kuruluş yıllarını sürdüren bu küçük kasabada kanun dışı kişiler baskınlar yapmakta, kasabalıyı tedirgin etmekte ve kurulması istenen düzeni engellemektedirler. Warlock' lular kanun temsilcilerinin kanun dışı kişiler karşısındaki güçsüzlüklerini önlemek için bir başka çareye başvururlar: Kiralık tabanca getirtirler. Aşağı yukarı ayni espri, Sturges'ün "Magnificent Seven-Yedi Silâhşör" ünde de vardır ve kötü adamlara karşı ne edeceklerini- şaşıran köylüler, yedi kiralık tabanca niteliğini taşıyan yedi silahşöru kanun dışı kişilerle savaşmaları için çağırırlar.

Warlock kasabasının sakinleri de aynı yolu tutmakta ve Blaisdellı (Henry Fonda) adındaki kiralık silâhşöru kasabalarına çağırmaktadırlar. Blaisdell'in yanında da Morgan (Anthony Quinn) adında eski bir arkadaşı vardır. Biri para karşılığında adam öldürücü, diğeri de sabıkalı bir kumarbazdır. Tabii, Warlook'lular için önemli olan, gelenlerin kimlikleri değildir. Onlar Mc Quown (Torn Drake) çetesinden kendilerini koruyacak kişiyi, kim olursa olsun, bir çeşit kurtarıcı kabul etmektedirler.

Blaisdell ve arkadaşı Morgan Warlock'a gelirler ve yerleşirler. Bla--isdell, çağrı üzerine kasabanın Marshall'ı olur. Bundan böyle kasabanın ve kanunun koruyucusu Blaisdell'dir. Morgan da kendi işiyle ilgili tezgâhını kurar, hem bar ve hem de kumarhane niteliğindeki yerini açar.

Yeni gelen kanun koruyucusunun nabzını yoklamak amacıyla McQuown ve arkadaşları kasabaya inerler. Bu, ayni zamanda yeni Marshall'ın da kasabalılar gözünde geçireceği ilk sınavdır.

Soğukkanlı ve eline çabuk bir silâhşör olan Blaisdell, güvenilir arkadaşı Morgan ile birlikte kasabaya inip Morgan'ın yerinde konaklayan McQuown ve arkadaşlarını karşılarlar. McQuown beklenmedik bir zorlu kişi ile çatışır ve Blaisdell'in ne çetin bir ceviz olduğunu anlar.

Çatışma çok kısa sürer. Filmin içinde büyük önem taşıyan kişilerden biri de bu çatışma sırasında seyirciye verilir. Bu çetedeki iki kardeşten Gannon (Richard Widmark). dır. Gannon, çeteden olmakla birlikte, büyük silâh dövüşlerinden kaçınan, sakin, değişik bir kişidir. Nitekim, istemiyerek de olsa, çatışmayı önlemek için Blaisdell'den yana çıkar ve dolayısiyle de çete ile birlikte dönemez ve kasabada kalır. Ana mekânı kasabaya alan hikâyede kahra-

manlar üçleşmiştir. Derken beklenen kadın kahraman da araya girer ve kahramanların sayısı dörde yükselir. Kadın kahraman, kasabanın sivrilmiş kişilerindendir. Kasabalının, McQuown ve çetesi ile bir türlü başa çıkamayışına akıl erdirememekte ve kiralık kişilerle bu işin yürütülemiyeceği fikrini savunmaktadır. Fakat ya nıldığı anlaşılır. Eline çabuk ve iyinin ustası Blaisdell, çok geçmeden McQuown ve çetesini sindirir ve kasaba rahat bir soluk alır.

Çatışan kahramanlar

Hikayenin içine başlangıçta zorlama gibi girdirilen Gannon bir yerden sonra Blaisdell'e rakip çıkartılacaktır. Senaryonun örgüsü de bunu gerektirmektedir. Nitekim halkın seçtiği kanun koruyucusu Blaisdell ile, sonradan devletin seçtiği Sheriff olan Gannon çatışmaya doğru hızla yol alırlar. Araya denge unsuru olarak iki kadın katılır. Biri kasabalı - Dolores Michaels : diğeri de kasaba dışından - Dorothy Malone - olan bu iki kadın karşıkarşıya gelmezler ama, erkek kahramanlar üzerindeki baskılarını sürekli olarak devam ettirirler.

Eski çetesinden kopan ve değişik bir kişiliğe bürünen Gannon, Blaisdell ile McQuown çetesinin karşıkarşıya gelmesini engellemek ister. Bu arada yapılan bir silâh düellosunda da Gannon'ın kardeşi Blaisdell tarafından öldürülür ve gerilim daha da artar. Fakat başlangıçtan bu yana pasif bir "kahraman" olarak seyirciye verilen Gannon için kardeşinin vurulması ve ölmesi de yeterli bir itici kuvvet değildir.

Senaryocu Aûrthur'un kurduğu hikâye bu minval üzere sürüp gitmek tedir. Kahramanlar, yeri geldikçe çataşmakta, birbirlerine karşı çıkmaktadırlar. Sonunda öylesine bir değerlendirme dengesi kurulmaktadır ki, adı ünlüye çıkmış beş oyuncunun beşi de Dmytryk'in elinde başarılı bir oyun vermekte ve birbirlerini ne ileri geçmekte, ne de geride bırakmaktadırlar.

Dmytryk'in "Warlock-Korkunc Mücadele" de herhangi bir iddiası veya filmiyle birlikte getirdiği bir bildirisi yoktur. Yalnız, "Warlock-Korkunç Mücadele" de, western çerçevesi içinde kişilerini ve davranışlarını sinema yoluyla değişik bir yoruma götüren bir yolu denemektedir. Batılı eleştirmecilere göre Dmytryk, psikolojik bir western yapmıştır. Bu, ger çektir de.. Dmytryk, geçmiş günlerin dünyasında günümüz insanının prob lemlerini ve davranışlarını ele almakta ve onları işlemektedir. Meselâ Blaisdell ile Morgan'ın arkadaşlığı, güdülen kin, geçmişten kopup yeniye bağlanma gibi evrensel nitelik taşıyan duygular ve davranışlar, hikâyenin bütünlüğü içinde günümüz insanını işleyen filmlerden pek bir ay--lık göstermemektedir.

Dmytryk'in sinema dili - yani anlatımı - ise öbür filmlerine bakarak, biraz daha ağırdır. Film, ritm bakımından akıcı ve sürükleyici değildir. Fakat Henry Fonda, John Ford filmlerinde olduğu gibi, çarpıcı bir kompozisyon çizmekte ve iyi oyunu ile de göz doldurmaktadır. Üstelik, Fonda için Blaisdell rolü aleyhte bir puvandır. Bugüne dek seyirciye hep "olumlu adam" olarak verilen Fonda, "Warlock-Korkunc Mücadele" de pek olumlu sayılmaz. Dmytryk'in ikinci başoyuncusu Richard Widmark ise, Fondanın karşısında - normal olarak - çizginin altına düşmekte ve ancak senaryodaki rolün ve hikâyenin getirdiği avantajla ayakta durabilmektedir. Bir kere, tip olarak Gannon'a oturmamıştır. Aynı şey - oturmuşluğun dışında olarak -, Morgandaki Anthony Quinn'den o ve ona benzer öylesine roller görülmüştür ki, Dmytryk için Quinn'in Morgan rolünü oynaması avantaj olmaktan çıkmakta, tam tersi, dezavantaj olmaktadır. Quinn herşeye karşılık iyi oynamaktadır ama, "değişik" değildir.

Bunların yanısıra, meselâ bir vakitlerin "jön" ü Tom Drake, "kötü adam" da gayet güzel bir tip çizmekte ve ilgiyi üzerine çekmektedir. Kadınların ikisi de "göstermelik" tir ve erkek kahramanların zaman zaman ayaklarına dolaşmakta, hikâyenin akışını durdurmaktadırlar.

"Warlock-Korkunc Mücadele". Dmytryk için, aslında bir kazanç değildir. Duraklama çağına gelmiş bir rejisör için, batılılarca pek makbul tutulan psikolojik westem denemelerinin filmografisinde ne yeri vardır, ne de olmalıdır.

"BASIN İLÂN KURUMU"

Genel Müdürlük
Cağaloğlu, Türk Ocağı Caddesi No. 1
İstanbul
Telefon : 22 43 84 – 22 43 85
Telgraf Adresi : BASIN KURUMU

ŞUBELER

İstanbul
Ankara
İzmir
Adana
Bursa
Diyarbakır
Erzurum
Eskişehir
Konya
Zonguldak

DIŞ MUHABİRLER

A.B.D.
Almanya (Federal Almanya
Avusturya
Avustralya
Belçika
Bulgaristan
Çekoslovakya
Danimarka
Fransa
Hollanda
İngiltere
İspanya
İsrail
İsveç
İsviçre
İtalya
Japonya
Lübnan
Macaristan
Norveç
Pakistan
Polonya
Portekiz
Romanya
Yugoslavya
Yunanistan

(Basın A: 14547 — 50)

İŞLERİNİZDE
EMNİYET SÜR'AT.
ÇEŞİTLİ PARA
İKRAMİYELERİ.
ÖMÜR BOYUNCA
AYLIK GELİR.
TÜRKİYE
VAKIFLAR BANKASI
VERİR